

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Aktualizace využití krajiny části území bývalého
zemědělského družstva Boršice u Buchlovic

Bakalářská práce

Autorka: Kristýna Sosnovcová

Vedoucí práce: Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

Olomouc 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití prostředků a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 2. dubna 2014

.....

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Především bych chtěla poděkovat svému vedoucímu Doc. RNDr. Pavlu Nováčkovi, CSc. za možnost vytvořit tuto práci pod jeho vedením. Dále můj vděk patří všem lidem z Boršic a přilehlého okolí, kteří mi poskytli své osobní vzpomínky a umožnili se s nimi setkat. V neposlední řadě patří mé poděkování všem lidem, kteří mi předali potřebné znalosti pro vytvoření této práce nebo mi v průběhu psaní různým způsobem věnovali svůj čas.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna SOSNOVCOVÁ**
Osobní číslo: **R10278**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Aktualizace využití země na území bývalého ZD Boršice u Buchlovic po 20 letech.**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude zmapovat využití země na území bývalého zemědělského družstva Boršice u Buchlovic a porovnat je se studií provedenou v roce 1990. Zmapovány budou základní krajinné prvky, antropogenní vlivy, socioekonomické a celkové změny, které proběhly v uplynulých 20 letech. Ve druhé části práce bych se chtěla zaměřit na historický vývoj tohoto družstva od poslední studie, na majetkové poměry a změny v politice družstva. Tyto informace bych ráda načerpala primárně z rozhovorů s obyvateli a zainteresovanými osobami.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

**STUDIE: NOVÁČEK a kol. : Ekologické předpoklady hospodaření v zemědělském družstvu Boršice u Buchlovic (1990). Ústav krajinné ekologi, Nitra. 125 s. ZPRACOVÁNÍ MAP: A to Z GIS : an illustrated dictionary of geographic information systems / edited by Tasha Wade, Shelly Sommer (2006). Redlands, Californie : ESRI Press. 268 s. KAREN, C. : GIS for landscape architects(1999). ESRI PRESS, Redlands, Californie. 106 s. IMHOF, E. : Cartographic relief presentation(2007). Redlands, Californie. 388 s. ENVIRONMENTALISTIKA: KARVONEN, Lauri - Guidelines for Landscape Ecological Planning(2000): <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/mta/guidelines/guidelineslanscscreen.pdf>
ŠARAPATKA B., NIGGLI, U. : Zemědělství a krajina, cesty k vzájemnému souladu (2008). UP Olomouc. 171 s. KUBEŠ, Jan - plánování venkovské krajiny (1996), Vysoká škla báňská.Ostrava. 186 s. KIRCHNER, K., SMOLOVÁ, I. : Základy antropogenní geomorfologie (2010). Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc, 287 str. MAPY Základní mapa ČR. List 24-44-24. 1:10 000.Český úřad zeměměřičský a katastrální. 2012 Základní mapa ČR. List 24-44-25. 1:10 000.Český úřad zeměměřičský a katastrální. 2012**

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **11. května 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 11. května 2012

ABSTRAKT

Až do 90. let minulého století byla zemědělská produkce v České Republice soustředěna do jednotných zemědělských družstev a centrálně řízena státem. Principy intenzifikace, mechanizace, chemizace a osevnické postupy, které byly v rámci politiky kolektivizace uplatňované, měly obecně negativní dopad na stav kulturní krajiny. Jedním z prvků krajiny, který o jejím stavu částečně vypovídá, je druhotná krajinná struktura. Cílem této práce je popsat vlastnosti a současný stav druhotné krajinné struktury na části území bývalého JZD Boršice u Buchlovic a porovnat je s výsledky rozsáhlejší studie z přelomu 80. a 90. let minulého století. Kromě typů vegetace se práce zaměřuje také na zmapování způsobu využití země. V neposlední řadě je doplněna o vývoj družstva od období předchozí studie, během něhož došlo k rozsáhlým socioekonomickým změnám ve formě hospodaření.

KLÍČOVÁ SLOVA:

využití půdy, pokryv země, krajinná ekologie, LANDEP, druhotná krajinná struktura, proces transformace kolektivního zemědělství, zemědělství, krajina

ABSTRACT

In the Czech Republic the agricultural production was organized in the collective farming and controlled by state until early 90s of the last century. The principles of intensification, mechanization, chemicalization and rotation of crops applied by the central planning policy have had a negative impact on the cultural landscape. Secondary landscape structure is one of the features of landscape which partially reflects its quality. Primary, the aim of this thesis is a description of the character and the quality of the secondary landscape structure of the part of the collective farm's Boršice u Buchlovic area. Secondary, the thesis includes a comparison of the current structure with the results from the study of the area made between late 80s and early 90s. Beside a description of types of land cover the thesis contains land use survey. Finally the development of social-economical environment of the collective farm since the previous study is also covered.

KEY WORDS:

land use, land cover, landscape ecology, LANDEP, secondary landscape structure, transformation of collective farming, agriculture, landscape

OBSAH

1	Úvod	8
1	Cíle práce	10
2	Metodika práce	12
	2.1 LANDEP	18
3	Geografická poloha a vymezení zájmového území	20
4	Přístupy v charakteristice kulturní krajiny	20
5	Fyzickogeografická charakteristika území	23
6	Druhotná krajinná struktura	30
	6.1 Druhotná krajinná struktura zájmového území v roce 1987	33
	6.2 Zhodnocení land use v roce 1987	35
	6.3 Změny v druhotné krajinné struktuře v roce 2012	37
7	Socioekonomické faktory	41
	7.1 Změny výrobních způsobů	41
	7.2 Vlastnické přeměny z pohledu jejich vlivu na změny ve využívání krajiny	42
8	Vývoj družstva Boršice od roku 1950 do současnosti	44
	8.1 Proces kolektivizace	44
	8.2 Proces mechanizace	46
	8.3 Proces specializace	46
	8.4 Privatizace a transformace	47
	8.5 Hospodaření transformovaného družstva	50
9	Diskuze	53
	9.1 Změny využití země	53
	9.2 Socioekonomické faktory	53
	Závěr	56
	Seznam literatury	57
	Přílohy	61

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BPEJ	Bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČUZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
GIS	Geographic Information Systems/Geografické informační systémy
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
LANDEP	Landscape Ecological Planning
SAV	Slovenská akademie věd
S-JTSK	Souřadnicový systém jednotné trigonometrické sítě katastrální
TTP	Trvale travní porosty
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ZD	Zemědělské družstvo
ZM10	Základní mapa 1 : 10 000
ZP	Zemědělská půda

SEZNAM MAP

Mapa 1 Orientační hranice mapovaných jednotek a jejich referenční čísla.

Mapa 2 Vymezení zájmového území.

Mapa 3 Vybrané geomorfologické charakteristiky reliéfu zájmového území.

Mapa 4 Vybrané vlastnosti půd v rámci zájmového území.

Mapa 5 Druhotná krajinná struktura zájmového území v roce 1987. (Přílohy)

Mapa 6 Druhotná krajinná struktura zájmového území v roce 2012. (Přílohy)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Ukázka seznamu mapovaných jednotek.

Tabulka 2 Kvalitativní aspekty prostorové struktury dřevinné vegetace.

Tabulka 3 Příklad forem a charakteristik prvků krajiny.

Tabulka 4 Podíl jednotlivých složek půdního fondu v roce 1987.

Tabulka 5 Podíl jednotlivých složek půdního fondu v roce 2012.

Tabulka 6 Seznam mapovaných jednotek. (Přílohy)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Kulturní krajina v okolí obce Osvětimany.

Obrázek 2 Legenda k mapám druhotné krajinné struktury.

Obrázek 3 Katastrální dělení prostoru u obce Osvětimany.

1 ÚVOD

Dnešní oblast Jižní Moravy je stejně tak jako v minulosti proslulá vinicemi a ovocnými sady. Typický ráz venkovských oblastí je ovlivněn staletými intenzivní zemědělské činnosti. Vliv člověka, jak pozitivní, tak negativní, je znatelný v celé krajinné sféře a jejích ekosystémech. Ne nadarmo proto mluvíme o krajině kulturní, tedy takové, jejíž podoba je spoluvytvářena člověkem.¹ [1, str. 18] V průběhu evoluce, především posledních 10 000 let, se výrazně měnil vztah člověka k jeho životnímu prostředí. Až do neolitické revoluce, zhruba do roku 8 000 př. Kr., byli lidé závislí na přírodě, žili pouze z jejích zdrojů. Během zemědělské revoluce se lidé usadili, začali sami půdu obdělávat a kultivovat. Stali se hospodáři a v rozvoji takového přístupu vůči krajině pokračují až dodnes. Ovšem ne vždy vedlo hospodaření k prospěchu člověka. Lze pozorovat, že složky životního prostředí nevládají vstřebávat všechny lidské zásahy a naplňovat naše neomezené potřeby. Důsledky tohoto trendu můžeme dnes chápat jako možné příčiny některých světových problémů. Konkrétní podoba degradace životního prostředí je viditelná v místech, kde sami žijeme. [3, str. 37 - 50]

V Československu se od 40. let 20. století hospodaření řídilo centrálně. Hlavním cílem bylo dosáhnout stanovených kvót, které se považovaly za správně nastavené a nejlepší pro zdravý rozvoj státu. Teprve až ke konci století se plně ukázalo, nakolik měla tato politika vliv na zhoršování životního prostředí v zemi. V okrese Uherské Hradiště v této době fungovalo, stejně jako v ostatních částech země, několik zemědělských družstev, která sdružovala místní obyvatele do centrálně plánované zemědělské výroby. Zemědělské družstvo Družba Boršice, ležící na západním okraji okresu, patřilo v 70. a 80. letech k největším a nejvíce prosperujícím na okrese. [ústní podání]² Nicméně souhrou faktorů, jako jsou geologické podloží, kvalita půd, sklonitost

¹ Kulturní krajina je tvořena soužitím člověka s přírodou, nelze tedy vyloučit ani jednu složku a zachovat při tom podstatu věci.

² Část informací pro svou práci jsem získala z rozhovorů s několika bývalými členy družstva, jelikož se může jednat o citlivé informace, nebudu uvádět jejich jména, více v kapitole 9.

svahů a zemědělské postupy, družstvo ročně přicházelo o zisk a kvalitní půdu kvůli vodní erozi a sesuvům bahna. [2, str. 1]

V roce 1988 si vedení družstva na popud agronomické části objednalo ekologickou studii optimálního hospodaření v krajině od Ústavu krajinnej ekológie SAV. [2, str. 1] Terénní mapování druhotné krajinné struktury provedli již v roce 1987 studenti Fakulty Architektury ČVUT. [2, str. 37] Poté byly práce zastaveny a obnoveny až o dva roky později. Vedení družstva si uvědomovalo neudržitelnost svého hospodaření, ale zároveň se obávalo ekonomických ztrát vyplývajících ze zavedení nových ekologicky šetrnějších postupů, než byl tzv. kukuřičný program. [2, str. 1] V roce 1990 nakonec byla celá studie *Ekologické předpoklady hospodaření v zemědělském družstvu Boršice u Buchlovic*³ dokončena a výsledky v podobě dvou variant návrhů⁴ na zlepšení hospodaření družstva byly předloženy vedení JZD. Jakkoliv se zpočátku myslelo, že změna politického systému, ke které došlo, napomůže urychlení implementace změn, pozdější rozporuplný proces privatizace a transformace státních podniků tak jednoznačně nevypadal. Družstvo je v současné době vedeno v obchodním rejstříku jako družstvo v likvidaci. [4] Akciová společnost, do jejíž akcií družstvo v roce 1997 převedlo svůj majetek, je v konkurzu. [5]

Na přelomu jara a léta 2012 jsme se spolu s Doc. RNDr. Pavlem Nováčkem, CSc. a RNDr. Peterem Mederly vypravili na území bývalého ZD a zmapovali jsme současnou krajinnou druhotnou strukturu. Později jsem získala ústní a písemné výpovědi o vývoji družstva po revoluci od několika bývalých zaměstnanců ZD. Díky těmto zdrojům informací jsem mohla v této práci vytvořit obraz změn krajinné struktury ovlivněných vývojem společenské struktury. Nelze tvrdit, že je tento obraz obecně platný, ale na druhou stranu není v ČR ojedinělý.

³ Dále jen *Ekologické předpoklady...*

⁴ Kompromisní varianta, snadněji dosažitelná, a ekologická varianta pro dlouhodobě udržitelný rozvoj.

1 CÍLE PRÁCE

Hlavním zastřešujícím cílem práce je porovnat využití zájmového území v roce 1989 a 2012, kdy bylo provedeno nové mapování. Přestože období 23 let není výrazně dlouhá doba a nebyla provedena další průběžná mapování, výzkumu na atraktivnosti přidává fakt, že oblast prošla výraznými socioekonomickými změnami, které se projeví také ve změně využití krajiny. V této práci jsem si stanovila následující dílčí cíle:

1. porovnat mapy z roku 1987⁵ s výsledkem vlastního mapování z roku 2012 a na základě výsledku popsat, k jakým změnám krajinné struktury v oblasti došlo,
2. nastínit ekologické problémy hospodaření družstva, které vycházejí z metodiky LANDEP⁶ aplikované kolektivem autorů zprávy *Ekologické předpoklady...*, [2, str. 1] porovnat jejich doporučení se současným stavem a zhodnotit, jestli vedení družstva k těmto doporučením přihlíželo, a nakolik se ekologicky optimálnímu stavu krajina přiblížila,
3. popsat vývoj družstva, především v období od začátku 90. let, vysvětlit průběh a výsledek transformace,
4. dát do souvislostí poznatky z prvních tří dílčích úkolů a kriticky zhodnotit, nakolik se socioekonomické změny projeví ve využití krajiny.

Na základě těchto cílů je práce soustředěna do dvou okruhů: fyzickogeografický a socioekonomický. Dohromady jsou uspořádány do tří částí. První úvodní část je věnována vymezení území a seznámení se s fyzickogeografickou charakteristikou území související se zemědělstvím. Druhá část vychází z výsledků metodiky LANDEP

⁵ Bylo provedeno konkrétní mapování druhotné krajinné struktury, jehož výsledná mapa byla použita.

⁶ Landscape Ecological Planning je souhrn metod a postupů komplexního ekologického zhodnocení krajiny a jejího využívání. [6]

využití při vypracování *Ekologických předpokladů*.... Je zaměřena na srovnání map a popis využití krajiny v obou obdobích. Třetí část se zabývá historickým kontextem období mezi lety 1998 a 2012, který se úzce dotýká zájmového území.

2 METODIKA PRÁCE

Základním předpokladem smysluplnosti této srovnávací práce je existence rozsáhlé studie zájmového území z let minulých, s níž by bylo možno porovnávat. Proto seznámení se s výsledky této studie předcházelo vlastní výzkum. Studovaný objekt, bývalé jednotné zemědělské družstvo Boršice u Buchlovic, spravovalo území o rozloze 3 534 ha ve správním obvodu 9 obcí. Kvůli nastíněným problémům s erozí a sesuvy si pro celé své území nechalo vypracovat studii ekologické optimalizace hospodaření. K ní patřily také mapy a seznamy mapovaných jednotek, které znázorňovaly výsledky a doporučení výzkumu. Mapy a seznam mapových jednotek jsou nezbytné pro správnou a přesnou interpretaci výsledků studie. Zatímco samotná studie byla vypracována v několika kopiích, jediné kompletní mapy byly uloženy v archivu družstva. V současné době jsou neznámo kde. Dochované kopie pěti tematických map zobrazují jihozápadní část původní rozlohy a tato oblast se stala zájmovým územím této práce.⁷

Původní studie využívala principy metodiky LANDEP. [2, str. 2] Výsledek tohoto komplexního ekologického průzkumu je návrh ekologicky optimálního využití krajiny. Tato bakalářská práce má mnohem menší rozsah a odlišné cíle, a proto není vypracována podle devíti kroků LANDEP⁸ jako studie původní. [7] Přesto jsem se nechala metodou inspirovat a některé její kroky převzala.

1. krok – stanovení a získání potřebných materiálů pro terénní výzkum
2. krok – terénní průzkum území za účelem zmapování současné krajinné struktury a využití krajiny

Mapování krajiny bylo provedeno během května 2012 v rozsahu zájmového území v rámci dvou mapových listů Základní mapy ČR v měřítku 1 : 10 000 vydané Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním v roce 2009 [8]. Konkrétně se jednalo

⁷ Viz. Mapa 2 v kapitole „Geografická poloha a vymezení zájmového území“.

⁸ Viz. následující kapitola.

o listy 24-44-24 a 24-44-25 v souřadnicovém systému S-JTSK.⁹ Každý krajinný celek byl zakreslen do mapy a dostal své referenční číslo. Spolu se zákresem mapovaných jednotek (viz Mapa 1) byl pořízen také jejich seznam obsahující přidělené referenční číslo jednotky, charakteristiku, strukturu a zhodnocení (Tabulka 1). [2, str. 41] Seznam všech mapovaných jednotek s přiděleným referenčním číslem a charakteristikou je v Přílohách (Tabulka 6).

Tabulka 1 Ukázka seznamu mapovaných jednotek. (zdroj: vlastní zpracování)

Číslo jednotky	charakteristika		a	b	c	d	e	zhod.	poznámka
9	pole	struktura:							pšenice
C4	Cesta, panelová do j. 5								sjízdná
10	plocha, nevyužitá, ruderalizovaná								
11	plocha, mokřadní, ruderalizovaná								rákos, kopřiva, nálet vrby
12	plocha, neobdělávaná na orné půdě								sesuv
13	louka středně int.								
14	louka int.								
15	mez		2	2	1	1	2	D	vrby, bez černý, třešeň, topol

Charakteristika vyjadřuje, do jaké kategorie krajinných prvků jednotka spadá. Kromě přírodních a zemědělských ekosystémů byly zakresleny také důležité cesty, vodní plochy nebo významné solitérní stromy. Struktura lesní vegetace a krajinná zeleň se blíže charakterizovala v pěti oblastech, které korespondují s písmeny a-e v Tabulce 2. [2, str. 37 - 38]

⁹ S-JTSK je zkratka pro souřadnicový systém Jednotná trigonometrická síť katastrální, běžně používaný pro Křovákovo zobrazení vytvořené speciálně pro bývalou ČSR. [9]

Tabulka 2 Kvalitativní aspekty prostorové struktury dřevinné vegetace. (zdroj: vlastní zpracování)

a	zapojenost porostu	zapojený	3 (body)
		středně zapojený	2
		nezapojený	1
b	mezernatost porostu	souvislý	3
		mezernatý	2
		roztroušený	1
c	vertikální struktura	3 vrstvy (stromy, keře, byliny)	3
		2 vrstvy (stromy, byliny)	1
		2 vrstvy (keře, byliny)	1
d	horizontální struktura	víceřadá	1
		jednořadá	3
e	šířka porostu	méně než 2 m	1
		2-6 m	2
		více jak 6 m	3

Každá jednotka, které se struktura týkala, se následně bodově ohodnotila a součtem získaných bodů se zařadila do jednoho ze čtyř stupňů kvality struktury porostu:

5-6 bodů	N (nevyhovující)
7-9 bodů	P (průměrná)
10-12 bodů	D (dobrá)
13-15 bodů	VD (velmi dobrá)

Tímto bodovým hodnocením se určil stav lesních a keřovitých porostů, který přispěl ke kompletnímu posouzení využití krajiny a kvality vegetace. [2, str. 38] Celý postup mapování a hodnocení odpovídá tomu, který byl použit při původním mapování.

3. krok – výběr vhodných charakteristik zájmového území relevantních pro porozumění území z hlediska ekologického, následná rešerše dostupných zdrojů

Po ukončení terénní části výzkumu započala část analytická. Ta spočívala v získání podrobných znalostí o zájmovém území, především fyzickogeografických vlastností, které výrazně ovlivňují zemědělskou činnost v dané oblasti. Pro lepší vizualizaci a lokalizaci byly vybrané charakteristiky zakresleny do map.

4. krok – převedení výsledků terénního výzkumu z papírových map krajinné struktury do digitální podoby

Pro tento účel ČUZK poskytl datové sady ZABAGED polohopis a 3D výškopis v rozsahu dvou zmíněných mapových listů. Všechny potřebné mapy byly převedeny do digitální podoby za pomoci těchto datových sad a online síťových služeb WMS - ZM10¹⁰ z Geoportálu ČUZK a BPEJ z geoportálu SOWAC-GIS provozovaného Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy. K vypracování map změny využití krajiny i map vlastností zájmového území se použil software ArcGIS 10 od společnosti ESRI.

Jak bylo zmíněno dříve, k mapě krajinné struktury porostu z roku 1987 se nedochoval seznam mapovaných jednotek, který obsahoval pořadové číslo a charakteristiky. Nicméně v příslušné kapitole zprávy „Současná krajinná struktura“ na straně 37 je uvedena metodika průzkumu, způsob hodnocení a konečná legenda. Všechny zakreslené prvky se přiřadily do podskupin druhotné krajinné struktury, které jsou organizovány ve výsledných osmi zastřešujících skupinách:

- lesy, lesíky
- krajinná zeleň
- bylinné porosty
- sady a zahrady
- orná půda
- vodní plochy
- vodní toky
- technická díla a prvky

¹⁰ Web Map Service, neboli webová mapová služba umožňuje sdílení a poskytování GIS dat přes internet. [10, str. 36]

- další krajinné prvky

Při hodnocení a řazení mapovaných jednotek ze současného terénního výzkumu bylo dělení do skupin i podskupin zachováno podle tohoto původního rozdělení. Jejich počet není kompletní, protože některé prvky krajiny se v zájmovém území nevyskytují ani nevyskytovaly. Během tohoto kroku se objevil problém s přesným zařazením dřívějších mapovaných jednotek do podskupin, protože originální papírové mapy byly vytvořeny ručně pastelkami a některé barvy či výplně neodpovídaly legendě ve zprávě. Za příčinu považuji fakt, že tyto mapy byly tvořeny pro osobní účely. Kompletní legenda současné druhotné krajinné struktury je zahrnuta v kapitole 6.1.

5. krok – hlubší studie metodiky LANDEP, popis výsledků studie a porovnání se současností

Znalost metodiky LANDEP se ukázala být nezbytná pro přesné pochopení rozsahu studie *Ekologické předpoklady...* a jejích cílů i pro následnou interpretaci. Zároveň bylo potřebné vyhledat a zmínit principy krajinné ekologie. Tyto znalosti pak byly aplikovány při konečném popisu změn využití krajiny.

6. krok – rozhovory s bývalými členy družstva

Tento krok byl ve skutečnosti proveden již v průběhu práce na předchozích částech. První rozhovory začaly v červnu 2012 a poslední proběhly na podzim roku 2013. Celkem se získalo sedm výpovědí, především od obyvatel Boršic. Tyto rozhovory se vedly za účelem získání přesných informací o transformaci JZD a socioekonomickém vývoji družstva.

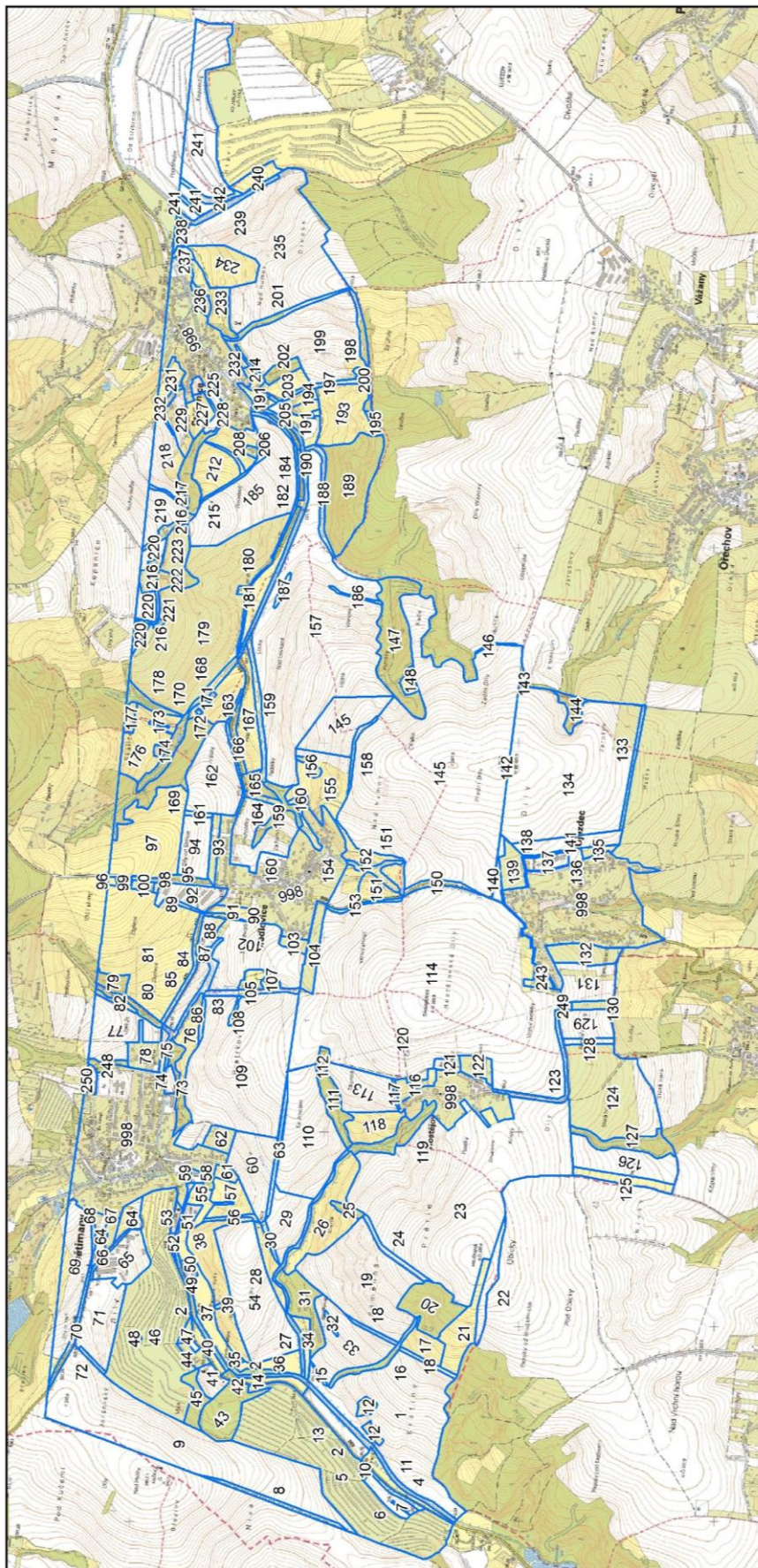
Výsledek těchto rozhovorů měl teoreticky dvě odlišné úrovně. První z nich spočívala v získání pevných dat, termínů, jmen, čísel a událostí. Tato faktická data se poté srovnávala s odbornou literaturou a upřesnila. Druhou úrovní byl vlastní názor jednotlivých dotazovaných na průběh transformace a hospodaření družstva. Tato empirická data se nedají objektivně zhodnotit bez hlubší znalosti, a tudíž není závěr této části jednoznačně vyhraněný, ale snaží se nabídnout odlišné pohledy na událost.

7. krok – konečná syntéza získaných informací a diskuze.

Mapa 1 Orientační hranice mapovaných jednotek a jejich referenční čísla. (zdroj: vlastní zpracování)

LOKALIZACE MAPOVANÝCH JEDNOTEK PODLE REFERENČNÍHO ČÍSLA

na podkladu Základní mapy 1 : 10 000

12 referenční číslo mapované jednotky

— hranice mapované jednotky

SOSNOVCOVÁ Kristýna
Olomouc 2014

2.1 LANDEP

Jak bylo zmíněno v úvodní části práce, předešlá studie, ke které mnohá tvrzení odkazují, vznikla metodikou LANDEP. Protože následující text pracuje s výsledky této metodiky aplikované na území, je vhodné si přiblížit její cíle a principy. LANDEP je definován jako komplexní ekologický průzkum krajiny, který se využívá při krajinném plánování. Je to multidisciplinární přístup, který pomáhá nalézt praktická řešení problémů týkajících se ekologicky optimálního využití krajiny a dosažení trvale udržitelného hospodaření v krajině. Byl vyvinut na Slovensku v druhé polovině minulého století, kdy vzrostla naléhavost nalézt řešení krajinného plánování, které by naplňovalo jak potřeby lidské, tak potřeby krajiny. Tato naléhavost vykrystalizovala ze zhoršeného stavu krajiny způsobeného intenzivní lidskou činností v minulém století. [6] [7]

Jelikož člověk žije v krajině a je na ní závislý, je základní podmínkou jeho života zachování rovnováhy probíhajících chemických a fyzikálních procesů v krajině. Již na počátku své existence člověk ovlivňoval životní prostředí na lokální úrovni. Výsledkem je kulturní krajina, která nás minimálně v ČR obklopuje. Teprve v posledních dvou staletích se vliv člověka zvýšil natolik, že některé ekosystémy nejsou schopny se se změnami způsobenými lidskou činností vypořádat. Změny v životním prostředí se následně zpětně odráží ve změnách kvality lidského života. Jelikož jsou cykly v přírodě propojené a složité, je třeba pro jejich hodnocení, studium a porozumění využívat komplexních metod. LANDEP se o tuto komplexnost snaží, celkový proces plánování pro vymezené území se skládá z devíti následujících kroků:

1. stanovení, výběr a získání podkladových materiálů (mapy, statistiky, studie,...), základní terénní výzkum a výběr potřebných materiálů
2. výběr a důležitost zkoumaných faktorů
3. výběr vlastností území, které je potřeba znát pro správnou interpretaci území
4. souhrn a zpřesnění současných i plánovaných lidských aktivit, rozdělení těchto aktivit podle významu v krajině, určení nároků na krajinu pro každou aktivitu

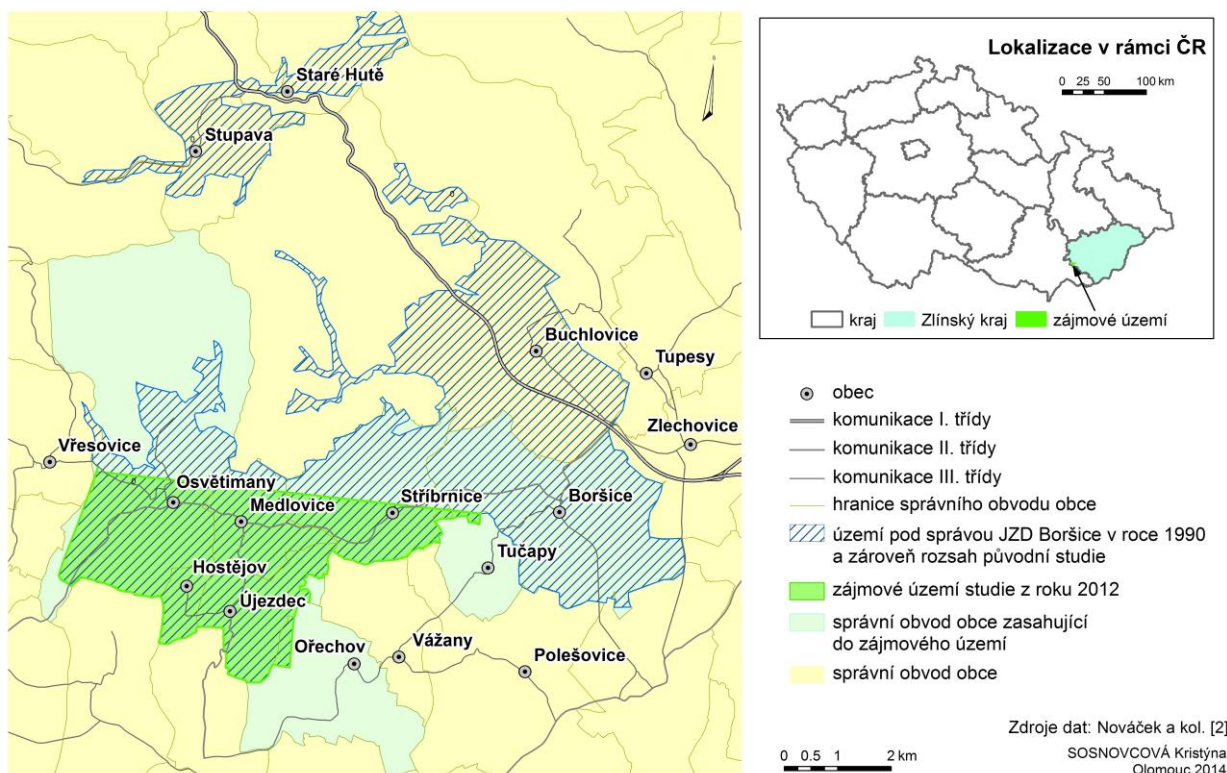
5. určení hlavních faktorů podmiňujících nebo omezujících aktivity
6. syntéza základních abiotických, biotických a socioekonomických faktorů
7. provedení komplexní krajinoekologické syntézy, při které se ustanoví základní ekologické typy krajiny s homogenními vlastnostmi
8. v tomto kroku začíná aplikovaná část, vytvoření optimálního návržení hospodaření v krajině, hodnocení současných i plánovaných aktivit
9. vypracování návrhu nejvhodnějšího rozvoje území. [6] [7]

3 GEOGRAFICKÁ POLOHA A VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Zájmové území se nachází v okrese Uherské Hradiště, ve Zlínském kraji. Část jižní hranice tvoří rozhraní mezi Zlínským a Jihomoravským krajem, tedy mezi bývalými okresy Uherské Hradiště a Hodonín. Celá severní hranice je stanovena horní hranicí mapových listů 24-44-24 a 24-44-25 Základní mapy ČR v měřítku 1 : 10 000. Zbylé hranice tvoří výrazné krajinné prvky, jako třeba polní cesty. Rozloha zkoumaného území je 1346 ha. Celkem území zasahuje do správních obvodů osmi obcí: Osvětimany, Hostějov, Újezdec, Medlovice, Ořechov, Stříbrnice, Tučapy a Boršice. (Mapa 2) Celkový součet obyvatel těchto obcí pro rok 2012 činil 1990. Hustota zalidnění je tedy 60 ob/km². [11] Osídlení má zde v podhůří Chřibů dlouhou historii, neboť nedaleko ležela jedna z nejdůležitějších naddunajských křižovatek pravěkých cest. [12, str. 7]

Mapa 2 Vymezení zájmového území. (zdroj: [2, str. 15])

Porovnání zájmového území s územím pod správou JZD Boršice u Buchlovic z roku 1990 a zobrazení správních obvodů obcí zasahujících do zájmového území

PŘÍSTUPY V CHARAKTERISTICE KULTURNÍ KRAJINY

Jak jsem již uvedla v odstavci zabývajícím se vymezením zájmového území, počátky osídlení této oblasti sahají daleko do starověku a jsou spojené s existencí obchodních cest. Blízkost těchto cest spolu s příznivými přírodními podmínkami umožnila zemědělský rozvoj, který následně ovlivnil celkový charakter kraje v podhůří Chřibů – většinu území zaujímá orná půda, sady či pastviny, také průmyslová odvětví v okolí se specializují na zpracovávání zemědělských produktů. [11] Souhrnem činností přírodních a antropogenních vznikla zemědělská krajina.¹¹ Krajinu můžeme definovat jako část zemského povrchu s charakteristickým rázem, který vznikl za souběžného působení přírodních a lidských činností. [13, str. 49 - 50] [14a]

Jelikož se v této práci zabývám popisem krajiny a využitím země, je třeba vymezit způsob, jakým je na krajinu v práci nahlíženo, protože podle zájmu studia je možné chápat krajinu v mnoha pojetích. [14a] Z nich je pro oblasti krajinné sféry a zemědělské činnosti, které se v tématu spojují, nejvhodnější kombinace přístupu geografického a ekologického. [1, str. 14] Geografický přístup popisuje vztah jednotlivých složek zemského povrchu, které na sebe působí a spoluutváří konkrétní krajinu. Tyto složky jsou živé i neživé, přirozené či umělé. Kromě toho, tento přístup vyjmenovává faktory, které se podílí na vzniku konkrétní krajinné struktury a na způsobu využití této krajiny. Některé faktory jsou velmi proměnlivé, jiné mají z pohledu lidského života trvalý charakter. Každopádně se při změně klíčového faktoru postupně mění také krajina. V geografii se faktory dělí podle činitele na fyzickogeografické a socioekonomické. Mezi fyzickogeografické činitele působící na zemědělskou krajinu řadíme klimatické faktory, půdní faktory, georeliéf a fenologii. Socioekonomické činitele jsou vlastnické poměry, technické podmínky, organizační podmínky, výrobní podmínky, doprava aj. [15, str. 11 - 12]

Ekologický přístup chápe krajinu jako fungující celek tvořený jedinečnou kombinací přírodních cyklů, které umožňují vznik a zachování konkrétního ekosystému – v našem případě se jedná o zemědělské ekosystémy. Tento přístup se původně

¹¹ Krajina s většinovým podílem orné půdy, TTP, vinic, chmelnic či sadů na rozloze. [1, str. 96]

zaměřoval na zkoumání drobných ekologicky homogenních územních celků, ale právě při spojení s geografii, se rozšířil na zkoumání rozsáhlých území. To umožnilo získat komplexní poznání vztahů v krajině. [14a] Propojení dvou zmíněných přístupů dalo vzniknout vědní disciplíně krajinná ekologie, která se zabývá krajinnou strukturou a její proměnou v čase. [1, str. 8] Oproti geografii, krajinná ekologie pracuje s termíny krajinná složka a krajino tvorný faktor. Krajinná složka je základní systém tvořící podklad pro druhotnou strukturu, zatímco krajino tvorný faktor ovlivňuje ráz prvotní struktury krajiny a podmiňuje druhotnou strukturu. [14b] Krajinná struktura má tři úrovně:

- prvotní (původní) – soubor fyzickogeografických prvků, které tvoří základ a původní podobu krajiny člověkem málo pozměněné; tato krajina se u nás prakticky nevyskytuje
- druhotná – soubor hmotných prvků, které v současné době pokrývají povrch, tedy krajina částečně nebo úplně pozměněná člověkem; v rámci této sféry se zkoumá současný stav vegetace a využití země
- terciární – též socioekonomické jevy; soubor nehmotných prvků, procesů a důsledků činnosti člověka [14c] [16, str. 23 - 25]

V následující části textu zabývající se charakteristikou zájmového území jsou oba dva přístupy kombinovány, protože mnohé faktory jsou pro obě vědní disciplíny totožné. Fyzickogeografická charakteristika území se v mnohém překrývá s prvotní strukturou krajiny, stejně jako jevy terciární struktury se socioekonomickými jevy.

5 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Celkový charakter zkoumaného území je spíše členitý s mnoha kopci, z nichž nejvyšší Záhumenice dosahuje nadmořské výšky 390 m n. m. Na severozápadě se zvedá horské pásmo Chřiby, jehož nejvyšší bod přesahuje 500 m n. m. Směrem na východ se terén svažuje k údolní nivě řeky Moravy. Jak bude podrobně popsáno v dalších částech práce, většinu území pokrývá orná půda, vinice, sady, pastviny a louky (Obrázek 1). Lesní porosty jsou zde spíše vzácné oproti jejich hojnému zastoupení v Chřibech. Zastavěná část obcí je rozšířená o četné zahrady a záhumenky, které přispívají k biologické rozmanitosti. [2, str. 2] [12, str. 8]

Obrázek 1 Kulturní krajina u obce Osvětimany. (autor: Peter Mederly)

Z geomorfologického hlediska se území rozprostírá na rozhraní dvou celků – Chřiby a Kyjovská pahorkatina. Chřibský celek je zastoupen podcelkem Stupavská vrchovina a leží na severním okraji zájmového území. Zbytek je součástí Kyjovské pahorkatiny, resp. podcelku Vážanská vrchovina. Oba celky náleží do subprovincie Vnější Západní Karpaty a ta součástí provincie Západní Karpaty. Geologická struktura kopíruje geomorfologickou stavbu. Jihovýchodní část, která je součástí Kyjovské pahorkatiny, tvoří převážně uložené mořské štěrky, štěrkopísky, písky či jíly usazené ve třetihorách. Na západním okraji (území Osvětiman) a v pohoří Chřibů se nachází paleogenní pásmo flyšových hornin, které jsou charakteristické mnohonásobným střídáním vrstvy pískovcové s vrstvou jílovou. Čtvrtohorní sedimenty jsou hojně zastoupeny spraší a sprašovými hlínami. [2, str. 14 - 15] [17, str. 13, 21] [18]

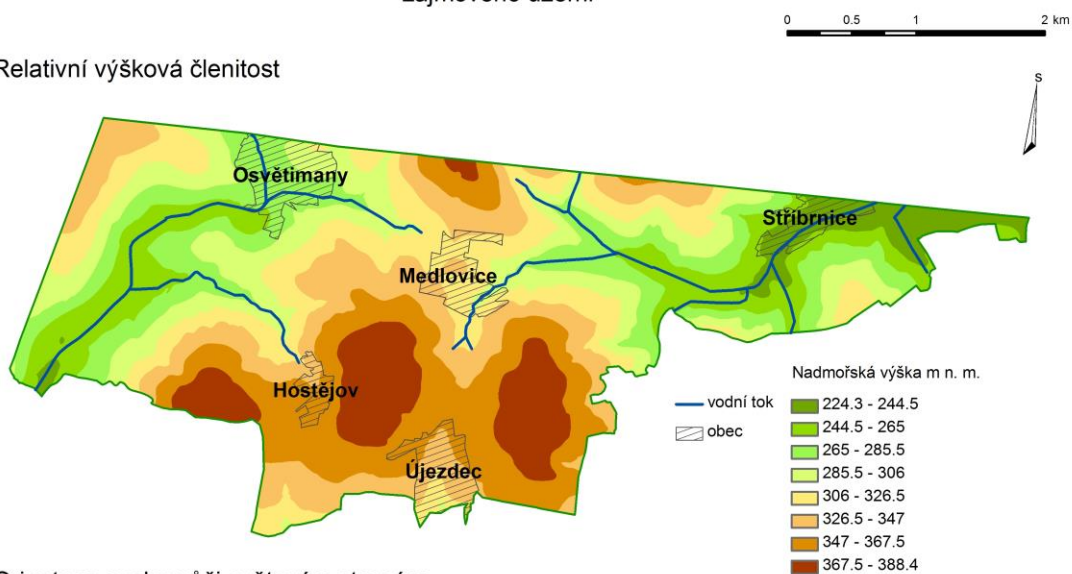
Mezi další faktory ovlivňující zemědělskou činnost je vhodné zařadit relativní výškovou členitost, sklonitost terénu a orientaci reliéfu ke světovým stranám. Výše popsané zařazení oblasti do geomorfologických celků nám napovídá, že se oblast vymyká z obecného pojetí Jižní Moravy. Naopak zde můžeme narazit na výškovou členitost v rozpětí od 225 m n. m. do téměř 390 m n. m. (Mapa 3) Jedná se tedy o členitější reliéf, kterému je potřeba přizpůsobit způsob obhospodařování. Více jak polovina území má sklon v rozmezí 3° - 12°. Vyšší sklonitost spolu s větší délkou svahu bývá častou příčinou vodní eroze. Oproti dvěma předcházejícím geomorfologickým ukazatelům vyjadřuje orientace reliéfu vůči světovým stranám míru oslunění daného svahu. Jak ukazuje Mapa 3, relativně velká část území má pro sady a vinice vhodnou jižní orientaci. [2, str. 17 - 20]

Geologické podloží způsobuje geodynamické jevy, z nichž jsou pro tuto oblast nejpodstatnější svahové pochody. Na nich se kromě flyšového podkladu náchylného k sesuvům podílí také členitost terénu, sklon svahu, chod a vydatnost srážek, odtokový poměr, denudace úpatí svahu vodním tokem aj. Členitost a sklon svahu byly popsány v předešlém odstavci. Ve flyšovém podloží se střídají vrstvy propustné a vrstvy méně propustné, vrstvy zpevněné a nezpevněné a jinak odlišné. Podle své charakteristiky každá vrstva jinak reaguje na vodu a mění své vlastnosti. Jíly a jílovité vrstvy se vodou nasytí a poté stékají po vrstvách nenasycených, zvláště pokud je vrstvení paralelní se sklonem svahu. Stabilita svahu může být narušena také stavební činností, neuváženým obděláváním půdy nebo jinými zásahy lidské činnosti. Kvůli tomu jsou místní svahy ohroženy sesuvy lokálního až regionálního významu. [2, str. 17 - 20] [19]

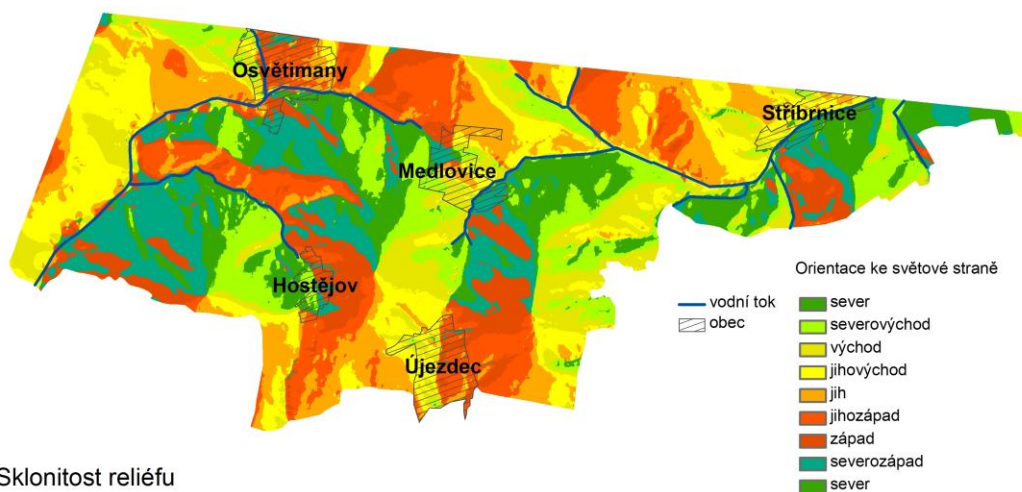
Mapa 3 Vybrané geomorfologické charakteristiky reliéfu zájmového území. (zdroj: ČUZK)

VYBRANÉ GEOMORFOLOGICKÉ CHARAKTERISTIKY RELIÉFU zájmového území

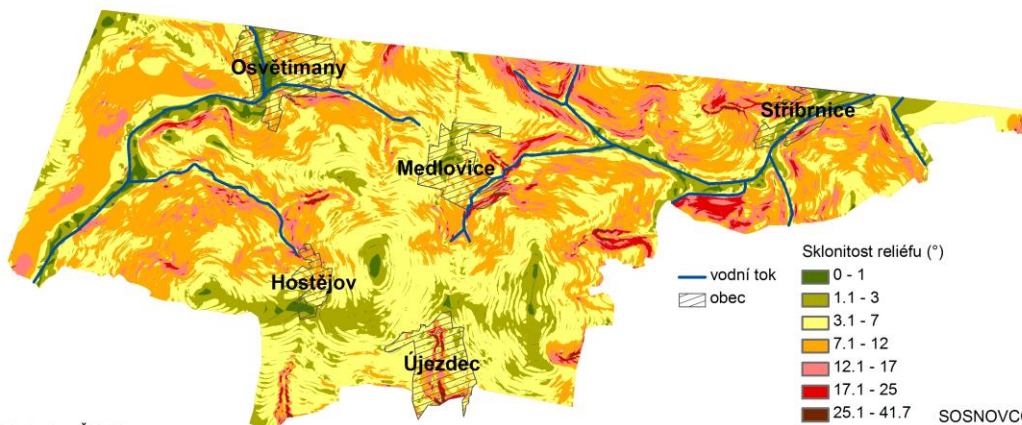
Relativní výšková členitost

Orientace svahu vůči světovým stranám

Sklonitost reliéfu

Zdroje dat: ČUZK

SOSNOVCOVÁ Kristýna
Olomouc 2014

Kolektiv autorů zprávy *Ekologické předpoklady...* provedl rozsáhlý výzkum vlastností půd celého území družstva. Pro účely svého průzkumu rozdělil území na tři jednotky, přičemž jednotce zkoumané v rámci této práce nejlépe odpovídá region č. 2 – Osvětimany – Hostějov – Újezdec – Medlovice – Stříbrnice. Za klíčové vlastnosti si autoři určili hloubku půdy, skeletnatost půdy a zrnitost vrchních dvou půdních horizontů a na základě zjištěných parametrů vytyčili homogenní prostorové jednotky ve všech třech kategoriích. Kromě těchto parametrů je pro zemědělskou činnost důležitý také chemický rozbor půdy. Na území bylo zjištěno z neznámých důvodů¹² nadměrný obsah rtuti. Rtuť se z půdy dostává například do ovoce, a pokud přesahuje stanovené normy, není možné ovoce prodávat, proto je nevhodné pěstování ovocných dřevin na půdách s vyšším výskytem rtuti.

Současný stav vybraných půdních vlastností se s výsledky předchozí studie částečně rozchází. Nicméně aktuální data je třeba brát s rezervou, protože byla získána ze soustavy BPEJ aktualizované mezi lety 1994 až 2013. Proto mohou být oproti vlastnímu průzkumu méně přesná. [20] Jak je možné sledovat v Mapě 4¹³, většina území má středně hlubokou půdu, 31 % dokonce půdu hlubokou a pouze 7,5 % půdu mělkou. Průzkum původní studie z roku 1989 zaznamenal až 19 % mělké půdy v regionu č. 2. Z toho lze usuzovat, že byl zvrácen negativní trend ubývání hluboké půdy. [2, str. 58] Drtivá většina půdy je bezskeletovitá až slabě skeletovitá, což odpovídá vysokému zastoupení půdního typu hnědé půdy a rendziny. Dále jsou též hojné zemědělsky kvalitní typy hnědozemě a černozemě, tedy podle zrnitosti půdy hlinité a jílovitohlinité. [2, str. 9 - 16] [20]

Z hydrologického hlediska se jedná o oblast spíše sušší s nízkým úhrnem srážek. Díky své poloze v podhůří ovšem netrpí nedostatkem podpovrchové vody, která na několika místech v okolí vyvěrá na povrch a vytváří studánky a prameny. Pitná voda

¹² pravděpodobně je původ přirozený způsobený vyšším výskytem rumělký ve flyšovém pásnu

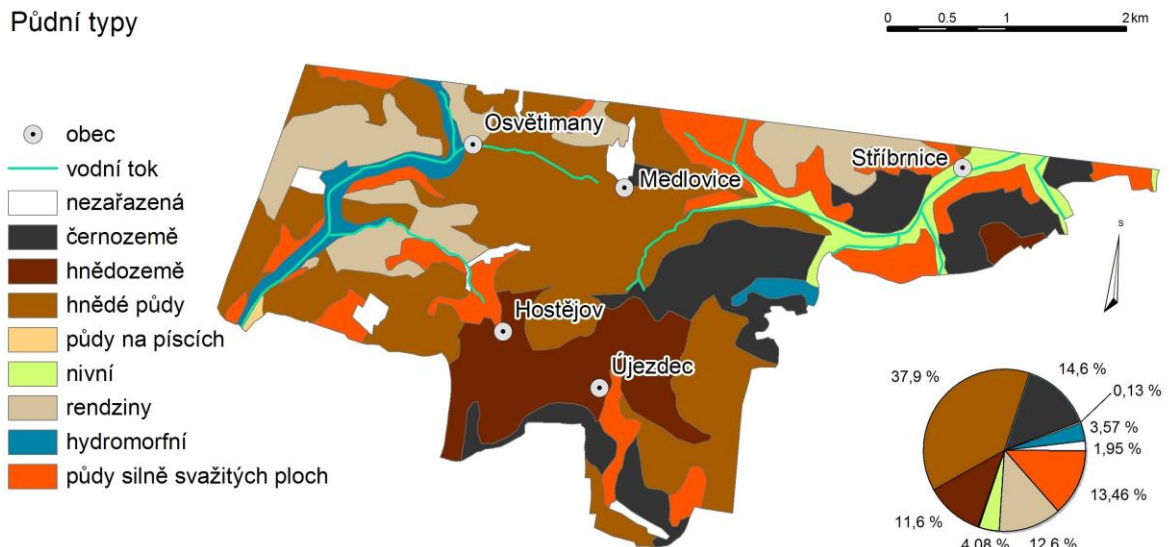
¹³ Skupina půd silně svažitých ploch není samostatný typ, ale její vlastnosti a umístění jsou podstatné pro její potenciální pokryv. Dále je na mapě zobrazen původně plánovaný rozsah území, který byl nakonec zmenšen o část jižně od obce Újezdec, protože tato oblast nebyla zmapována během terénního průzkumu.

pochází převážně z místních pramenišť v lesích a má velmi dobrou kvalitu. Kopcovitý terén území je rozdělen dvěma menšími potoky. První z nich se nazývá Hruškovice, pramení v centrální části hor, protéká obcí Osvětimany a pokračuje dál na jih. V rámci území se do něj vlévají dva levostranné přítoky. Dále po proudu se Hruškovice vlévá do Kyjovky a ta do Dyje. Druhým je Medlovický potok, který pramení u obce Medlovice, protéká Stříbrnicemi, dál se vine na východ a ústí do řeky Moravy. Celá oblast patří úmoří Černého Moře. Během svého výzkumu jsem se nezabývala měřením kvality vodních toků, ale dá se předpokládat, že bude zhoršena splachem chemických látek z polí a odpadních vod z obcí, vzhledem k tomu že většina obcí nemá kanalizaci napojenou na ČOV. [2, str. 27 - 28] [12, str. 8]

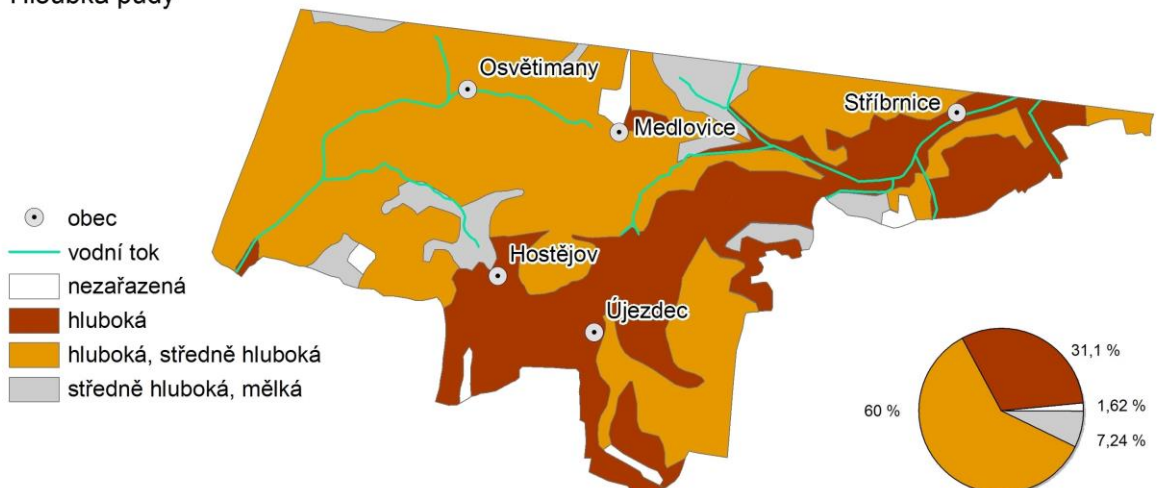
Z klimatického hlediska se území nachází na přechodu poměrně teplé oblasti a dostatečně teplé oblasti. Do druhé zmíněné spadá pouze východní okraj zkoumaného území, protože tato oblast kopíruje tok řeky Moravy a její přílehlé okolí. Jsou pro ni typické průměrné roční teploty 9-10 °C, letní teploty kolem 19 až 20 °C a zimní -2 až -3 °C. Do poměrně teplé oblasti tedy spadá většina území. Teploty jsou zde o 1 °C nižší díky vlivu vyšších nadmořských výšek Chřibů. Průměrný roční úhrn srážek se pohybuje mezi 550 až 700 mm, ale podle Zprávy ekologických předpokladů je nižší a nepřesahuje 500 mm. Nedostatek srážek se nejvíce projevuje během vegetačního období a je navíc zhoršen častými silnými větry, které zrychlují výpar. [2, str. 24] [21, str. 15] [22] [23]

SOUČASNÝ STAV KLÍČOVÝCH VLASTNOSTÍ PŮDY ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

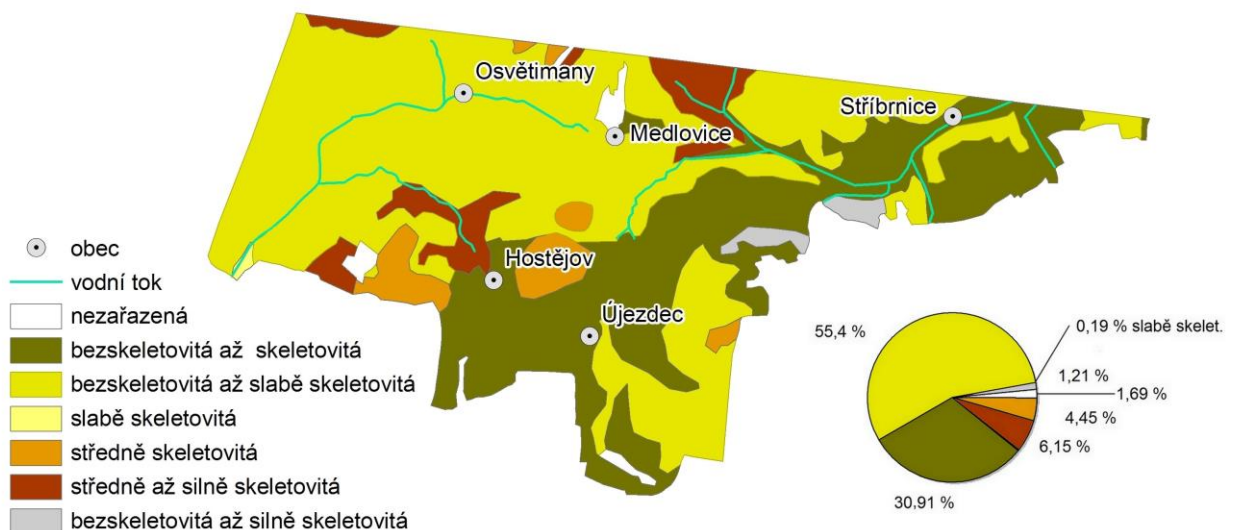
Půdní typy

Hloubka půdy

Skeletovitost půdy

Z ekologického pohledu má oblast svou hodnotu, přestože není zařazena do územního systému ochrany životního prostředí. Uvnitř zkoumaného území se vyskytuje maloplošné zvláště chráněné území Přírodní památka Medlovický lom představující pozůstatek lomu po těžbě porcelanitu. Za zmínku stojí také dva památné stromy. Soustavná lidská činnost výrazně pozměnila krajinný charakter, především strukturu pokryvu povrchu a s tím spojené změny celkového rázu krajiny. Původní opadavé listnaté lesy byly z důvodu zemědělské činnosti vykáceny a většina území se dnes využívá jako zemědělská půda. I přes pro krajinu nešetrné zemědělské praktiky používané ZD Boršice v posledních desetiletích je struktura využití území hodnotná a má potenciál pro zlepšení stavu životního prostředí v oblasti. Mimo jiné je zajímavá oblast v sousedství přírodního parku Chřiby vyhlášeného v roce 2000. Jeho hodnota je především krajinářská - ukazuje fungující propojení krajiny estetické a zároveň ekologicky vyvážené.¹⁴ Ovšem význam parku je lépe pochopitelný při širším prostorovém pohledu, poněvadž je situován mezi značně znečištěnými a průmyslovými městy (Brno, Zlín, Otrokovice,...). V rámci parku je vyhlášeno několik maloplošně zvláště chráněných území. [12, str. 8] [18] [24] [25]

¹⁴ Snoubí se zde kvalitní lesní pokryv poskytující útočiště několika chráněným druhům fauny s historickými památkami a kulturně upravenou krajinou luk a pastvin.

6 DRUHOTNÁ KRAJINNÁ STRUKTURA

Při popisu současného pokryvu zemského povrchu, vždy pracujeme s druhotnou krajinnou strukturou, která představuje složku krajiny pod přímým vlivem člověka. Pouze přírodní prvky jsou zcela neovlivněny působením člověka, ale vyskytují se dnes velmi vzácně ne-li vůbec. Při zkoumání druhotné krajinné struktury můžeme prvky členit na reálnou vegetaci, biotopy živočichů, využití země, technicko-urbanistické struktury. [14c] Člověk svou činností tyto prvky nejen ovlivňuje, ale doslova je vytváří. Lze je charakterizovat z několika hledisek:

- biotický obsah (fauna a flóra) = land cover
- způsob využití země = land use¹⁵
- prostorová struktura prvků

Mezi všemi třemi charakteristikami je úzký vztah. Biotický obsah, ať už vyjádřený živočichy nebo vegetací, je přirozeným pokryvem zemského povrchu a jeho typ vychází z celkového charakteru prostoru. Jednotlivé typy land cover se od sebe dají odlišit různým vnějším vzhledem (řada domů, louka, řada stromů u cesty). Člověk, jakožto v současné době velmi aktivní činitel v krajině, působí na prostor a jeho pokryv. Rozhoduje o formě využití prvků krajiny (les, intenzivní louka, zastavěná plocha, ...) a svým rozhodnutím vytváří strukturu těchto prvků v daném prostoru. Rozhodnutí člověka o způsobu využití země jsou podmíněny socioekonomickými poměry ve společnosti, které budou reflektovány v třetí části práce. [15, str. 11] [16, str. 83 - 86]

Příklad krajinných prvků podle forem využití země a vnějšího vzhledu, které používají ve svých publikacích Žigrai, Miklós a Izakovičová jsou uvedeny v Tabulce 3:

¹⁵ Anglický termín land use nemá v české terminologii ustálený výraz, a proto se můžeme setkat s různými výrazy: využití země/území/krajiny/půdy aj. [31]

Tabulka 3 Příklad forem a charakteristik prvků krajiny. (zdroj: [15, str. 31] [16, str. 88])

forma	jednotka	zkoumané aspekty
les a zeleň	les	druhov \acute{a} skladba věk dřevin stanoviště
	krajinn \acute{a} zeleň	zapojenost porostu tvar, šířka vertikální struktura ruderalizovaná / neruderalizovaná
zemědělská půda	pole	velkoblokové / úzkopásové struktura plodin způsob orby tvar parcely
	trvale travní kultury	intenzivní / extenzivní využívání druhov \acute{a} skladba
	trvalé kultury (sady, vinice,...)	intenzivní / extenzivní využívání spodního patra druhov \acute{a} skladba věk dřevin
vody	vodní plocha	tvar, velikost původ čistota vody
	vodní tok	čistota vody charakter povodí regulovanost průtoku
zastavěné plochy	sídlo	% zastavěné plochy funkce vzájemné uspořádání
	rekreační areál	
technické dílo	skládka	
	hnojiště	zpevněné / nezpevněné

Jelikož je cílem této části práce porovnat druhotnou strukturu zájmového území v roce 1987 a 2012, zachovala jsem původní kategorie dělení land use, které použili autoři předchozí studie. Prvky krajiny, které vybočují z této legendy nebo jsou významné z jiného hlediska, jsou samostatně zmíněny v dalším textu. Obrázek 2 zobrazuje legendu k Mapám 5 a 6 (viz Přílohy) druhotné struktury a je na něm možné vidět sledované typy využití země a jejich dělení do skupin:

Obrázek 2 Legenda k mapám druhotné krajinné struktury. (zdroj: [2, str. 39 - 40], vlastní zpracování)

Lesní porost	Krajinná zeleň	Louky a bylinné porosty	Ostatní
<ul style="list-style-type: none"> listnatý smíšený 	<ul style="list-style-type: none"> ovocná alej s neruderalizovaným podrostem ovocná alej s ruderalizovaným podrostem okrasná alej (topoly) bylinná, neruderalizovaná, s ojedinělými dřevinami bylinná, ruderalizovaná, s ojedinělými dřevinami dřevinná, neruderalizovaná dřevinná, ruderalizovaná 	<ul style="list-style-type: none"> bylinné společenstvo neruderalizované bylinné společenstvo neruderalizované intenzivní polointenzivní extenzivní, pastvina zamokřená plocha nevyužívaná plocha 	<ul style="list-style-type: none"> skládka hranice zájmového území významný strom, solitér komunikace vodní tok vodní plocha
Sady, zahrady	Orná půda, pole	Technická díla a jiné krajinné prvky	
<ul style="list-style-type: none"> záhumenky, zahrady intenzivní sad na orné půdě extenzivní sad, zatravněný opuštěný sad park 	<ul style="list-style-type: none"> velkoblokové úzkopásové, terasové úzkopásové, maloblokové vinice terasy 	<ul style="list-style-type: none"> zastavěná plocha (farma, JZD, ...) zastavěná plocha ruderalizovaná hnojiště letiště lom ostatní prvky devastovaná plocha 	

Definice vybraných ekologicky stabilních prvků krajiny, které jsou pro zájmové území důležité:

Trvalé travní porosty (TTP):

- travinná společenstva, která tvoří jeden ze základních prvků kulturní krajiny,
 - louky – dočasné nebo trvalé TP využívané pro seno nebo zelenou pící, na místech s vyšší vlhkostí
 - pastviny – smíšené TP na sušších, neúrodných či pro orbu nevhodných místech; slouží pro pastvu dobytka
- přirozeně se vyskytují na stanovištích, kde je nedostatek vláhy či živin pro udržení lesa, v ČR jsou ve většině případů výsledkem lidského působení a staly se typickým rysem naší krajiny
- významná role při ochraně životního prostředí
 - zachování biologické rozmanitosti a ekologické stability krajiny
 - ochrana kvality a množství podzemní i povrchové vody

- dobře vážou vodu a snižují vodní erozi půdy [16, str. 90] [26]

Rozptýlená zeleň [27]:

- skupina nebo jednotlivé roztroušené dřeviny v prostoru, dohromady s bylinným patrem, které je obklopuje
- není zapsána jako les, zemědělská kultura nebo jako součást parků a zeleně intravilánu
- výsledek využívání země člověkem, dnes nedílná součást kulturní krajiny
- nejčastěji liniová formace okrasných nebo ovocných stromů podél cest, pozemků...
- na ochraně životního prostředí se podílí například:
 - biokoridory pro pohyb živočichů
 - protierozní funkce

6.1 DRUHOTNÁ KRAJINNÁ STRUKTURA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ V ROCE 1987

Mapa 5 (Přílohy) zobrazuje výsledek terénního výzkumu oblasti z roku 1987. Na první pohled lze z mapy vyčíst, že většina zemědělského půdního fondu¹⁶ připadala na půdu ornou, přesně 66 % (viz Tabulka 4). Pro zemědělskou krajinu je také typický vysoký podíl sadů, vinic či chmelnic. Obhospodařované ovocné sady tvořily 6,7 %, zatímco vinice pouze 0,2 %. Sady se nacházely převážně na svažitéch plochách orientovaných jižním směrem. Jediná vinice v rámci území zaujímala rozlohu necelé 2 ha. Vedle orné půdy žádná jiná složka krajinné vegetace nepřesahovala 10% zastoupení. Z těchto ostatních složek se více vyskytovaly již zmiňované sady, louky a skupina definovaná jako liniová zeleň.¹⁷ Všechny tři zaujímaly lehce nad 6 % zemědělské půdy.

¹⁶ Do zemědělského půdního fondu patří orná půda, vinice, sady a zahrady, chmelnice a trvalé travní porosty.

¹⁷ Jedná se o dřevinné až stromové porosty soustředěné do podlouhlých prostorových útvarů, například aleje, meze....

Drtivou většinu orné půdy, přesně 93,2 %, tvořila velkobloková pole, 5 % pole úzkopásová na terasách a zbytek pole úzkopásová nebo malobloková. Do této kategorie nebyla zařazena malá soukromá pole, ta spadají do skupiny zahrad. Vysoký podíl orné půdy je podstatný pro zemědělskou krajinu. Nicméně zájmové území, jak již bylo řečeno, nemá zcela typicky moravský rovinný terén. Některá velkobloková pole se tak vyskytovala na plochách s vyšší svažítostí, které nejsou kvůli silnému eroznímu riziku pro ornou půdu vhodné. Erozní riziko zvyšoval také kukuřičný program, v rámci něhož byla na velké části orné půdy pěstovaná kukuřice. Podobně velmi nízké protierozní účinky má cukrová řepa, která se také pěstovala. Kvůli nevhodné kombinaci právě popsaných prvků družstvo v důsledku vodní a větrné eroze ročně ztrácelo ekvivalent až 5 ha půdy.¹⁸ [2, str. 47]

Tabulka 4 Podíl jednotlivých složek půdního fondu v roce 1989. (zdroj: [2, str. 47])

druh krajinné struktury	rozloha (ha)	% z celkové výměry	% ze zemědělské půdy
celková výměra	1346	100.0 %	-
zemědělská půda	1227.02	91.2 %	100.0 %
intravilán	118.98	8.8 %	-
orná půda	886.64	66.0 %	72.4 %
vinice	2	0.1 %	0.2 %
zahrady	30.1	2.2 %	2.5 %
ovocné sady	82.1	6.1 %	6.7 %
louky	75.43	5.6 %	6.1 %
pastviny	16.7	1.2 %	1.4 %
roztroušená zeleň	75.53	5.6 %	6.2 %
lesy	31.55	2.3 %	2.6 %
zastavěné plochy	19.4	1.4 %	1.6 %
vodní plochy	0.065	0.0 %	0.0 %
ostatní	7.505	0.6 %	0.6 %

Kromě nevhodně zvoleného využití orné půdy se na vodní erozi podepsal také nedostatek přirozených protierozních zábran. Z mapy je možné vyčíst, že většina polních jednotek je z důvodu maximalizace užitku velkoblokových. Postrádají pásy

¹⁸ Z celkové výměry družstva 3895 ha.

zeleně nebo bloky TTP, které by dokázaly lépe zadržet povrchový splach vody. Tvar bloků orné půdy nekorespondoval s terénními předpoklady, ale byl co nejvíce zjednodušen pro usnadnění obdělávání mechanikou. Přestože jsou TTP vhodné pokrytí ploch s vysokou svažítostí nebo jinak nevhodných pro orbu, tvořili pouze 6,8 % rozlohy zemědělské půdy. V několika případech se vyskytují podél vodních toků a v údolních nivách.

Přirozenému ekosystému oblasti se nejvíce blíží lesní vegetace. V roce 1987 se na území družstva nacházelo pouze 2,6 % lesní vegetace a 6,2 % křovinné vegetace zařazené do skupiny roztroušená zeleň. Lesy tvořily oddělené ostrůvky zeleně mezi lány orné půdy, pouze ve východní části oblasti navazovaly na rozsáhlejší lesní porost mimo hranice území. Lesy se nacházejí také severně v pohoří Chřibů. Podle druhové skladby tvořily 56 % smíšené a 44 % lesy listnaté. Roztroušená zeleň se v krajině kromě zmíněných liniových prvků spíše nevyskytovala. Především centrální oblast kolem Medlovic a Hostějova tyto prvky postrádá.

6.2 ZHODNOCENÍ LAND USE V ROCE 1987

Na základě výše popsané krajinné druhotné struktury a kontextu vzniku původní studie *Ekologické předpoklady...* vyplývá, že land use použitý družstvem na tomto specifikovaném území nepřispíval ke stabilizaci místních ekosystémů. Samotné vedení družstva si uvědomovalo neudržitelnost svého hospodaření, čemuž jistě pomohly roční ztráty půdy, které se promítly do vyšších nákladů. Aby se tento problém vyřešil, byla vytvořena zmíněná studie *Ekologické předpoklady...* Metodika LANDEP ohodnotila jako zásadní problém vodní a větrnou erozi, na které se aplikovaný land use výrazně podílel. V některých oblastech Medlovic, Újezdce a Hostějova byla vrchní vrstva spraší zcela odnesena a na povrch se dostaly půdy jílovité s vyšším obsahem skeletu, které nejsou tolik produktivní. [2, str. 60]

Mezi hlavní nedostatky krajinného plánování patřila velikost a rozdělení polí. Homogenní jednolitě bloky na mírně až středně ukloněných svazích či mělkých půdách postrádaly krajinnou zeleň nebo kumulační pásy TTP, které by dokázaly zadržet plošný splach vody. Některé z hojně pěstovaných plodin byly nevhodné pro dané bloky orné půdy, protože jejich kořenový systém a široké rozestupy zanechávaly velkou plochu

půdy nekrytou a tím náchylnou k pohybu. Již bylo zmíněno, že pozemky byly sloučeny do rozsáhlých ploch, ze kterých se odstranily krajinné prvky, které ztěžovaly orbu.

K problematice eroze se vztahuje většina návrhů změny land use vytvořená kolektivem autorů zprávy. V nejvíce postižených částech (to jsou svahy mezi Medlovicemi a Stříbrnicemi) navrhovali ornou půdu převést na lesní nebo TTP, aby se snížil odnos svrchní vrstvy hlíny. Pro všechna pole se doporučilo využívat lehčí obdělávací stroje a změnit způsob orby, například zúžit rozchod orby. Pro pěstování kukuřice, řepy a případně jiných plodin s nízkým protierozním potenciálem byl navržen omezený počet ploch. Na zbylé orné půdě by se měly upřednostňovat hustě seté obiloviny, pícniny či technické plodiny. [2, str. 48, 64-65, 75-79]

Přestože roztroušená zeleň zabírá 6,2 % rozlohy, podle autorů *Krajinné ekologie* je v členitém terénu náchylném na erozi dostačující 6% podíl na zemědělské půdě, aby zeleň plnila své polyfunkční poslání ekologické stabilizace krajiny. Z tohoto hlediska byl tedy limit splněn. Na druhou stranu je nutné při tomto posuzování vzít v potaz rozmístění a rozlohu ostatních dřevinných vegetací, především lesů, remízků či solitérů¹⁹. Tyto prvky plní v krajině funkci úkrytu či životního prostoru mnoha druhů živočichů a jsou tzv. biocentry.²⁰ [14d] Významnou roli v tomto hraje blízkost zalesněných svahů Chřibů. Aby byla funkce biocenter kompletní, je vhodné mezi nimi vytvořit síť migračních koridorů, tzv. biokoridory. Taková síť má nejčastěji podobu liniové zeleně, neobdělávané zarostlé plochy, parky v intravilánu apod. Biocentra a biokoridory jsou seskupovány do celonárodní sítě Územní systém ekologické stability krajiny podle zákona č. 14/1992 Sb. I když v rámci zájmového území neprochází biokoridor ÚSES, pro zvýšení stability krajiny bylo navrženo stávající biocentra rozšířit, zkvalitnit a propojit biokoridory. [2, str. 71-72] [18] [28]

Roztroušená zeleň kromě výše popsané funkce, pomáhá také snížit erozi půdy. Podle výsledků LANDEP autoři studie doporučili vytvořit pásy dřevinné vegetace o šířce 5-10 m. Liniová zeleň, konkrétně břehové porosty pomáhají snížit přenos chemických

¹⁹ Samostatně stojící strom.

²⁰ Biotopy s větší rozmanitostí druhů, jejichž struktura je bližší přirozenému ekosystému. Jsou to tedy centra přírodní rozmanitosti.

látek z polí do vody, a tím zlepšují kvalitu vodních toků. Proto bylo doporučeno také tyto porosty rozšířit a zkvalitnit. [2, str. 72]

6.3 ZMĚNY V DRUHOTNÉ KRAJINNÉ STRUKTUŘE V ROCE 2012

V úvodu jsem zmínila, že JZD Boršice si studii optimalizace hospodaření na svých pozemcích nechalo vypracovat z vlastního podnětu. Z toho může plynout, že mělo živý zájem na změně svého využívání země ve prospěch ekologičtějších principů. Dalo by se tedy soudit, že návrhy, které se studie vzešly, byly povolna uskutečněny. Ale, jak jsem již předeslala, došlo uvnitř družstva k velkým strukturním změnám a nakonec k likvidaci podniku. Průběh těchto událostí bude podrobně rozebrán v následující kapitole, stejně jako socioekonomické změny, které je provázely. Nicméně tento fakt staví původní tvrzení o silné pravděpodobnosti zavedení ekologických zemědělských principů v družstvu do méně jistého světla. Tento souhrn událostí vedl náš tříčlenný tým²¹ k novému terénnímu mapování druhotné krajinné struktury, který měl odhalit účinnost vypracované studie.

Základní přehled podílu složek půdního fondu je zaznamenán v Tabulce 5. Největší změnou je bezpochyby úbytek orné půdy z 886 ha na 692 ha. Jak ukazuje rozloha ostatních prvků v tabulce, nestalo se tak kvůli katastrofické erozi, ale proto, že tato orná půda je využívána jiným způsobem. Nejvíce přibylo trvale zatravněných ploch, především intenzivně obhospodařovaných luk. Kromě toho také výrazně přibylo trvalých kultur vinic a zahrad. Hodnoty, které se příliš nezměnily, jsou u složek roztroušená zeleň a intravilán. Negativní trend vykazují lesní porosty, kterých ubylo z původních 2,6 % ZP na 1,9 %. Konkrétně byla lesní vegetace nacházející se na východním cípu oblasti spojena do orné půdy terasovitých polí jednotky č. 241.

Časový horizont, během něhož k těmto změnám došlo, tedy 24 let, není dostatečně dlouhý, aby se tak stalo působením přírodních faktorů (pokud nedojde k náhlým katastrofickým procesům). To opět poukazuje k vlivu socioekonomických faktorů. Myslím si, že je vhodné podrobněji popsat změny některých mapovaných jednotek později je srovnat se změnami socioekonomickými. Nutno také podotknout,

²¹ Jak zmíněno v úvodu, má maličkost, Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc. a RNDr. Peter Mederly.

že nám přechod z jednoho typu vegetace na jiný napoví, jak se změnil vzhled krajiny, ale méně z toho vyčteme, jak se změnila stabilita krajiny.

Tabulka 5 Podíl jednotlivých složek půdního fondu v roce 2012. (zdroj: vlastní zpracování)

druh krajinné struktury	rozloha (ha)	% z celkové výměry	% ze zemědělské půdy
celková výměra	1346	100.0%	-
zemědělská půda	1226.8	91.1%	100.0%
intravilán	119.2	8.9%	-
orná půda	691.9	51.4%	56.4%
vinice	18.68	1.4%	1.5%
zahrady	43.2	3.2%	3.5%
ovocné sady	118	8.8%	9.6%
louky	165.7	12.3%	13.5%
pastviny	57.8	4.3%	4.7%
roztrošená zeleň	78.2	5.8%	6.4%
lesy	25.2	1.9%	2.1%
zastavěné plochy	24.2	1.8%	2.0%
vodní plochy	0	0.0%	0.0%
ostatní	3.92	0.3%	0.3%

Jedním z mých osobních předpokladů úbytku orné půdy bylo její zastavění rozšiřující se rozlohou intravilánu. Ovšem celková vnitřní zastavěná plocha sídel se zvětšila pouze o 0,5 ha. Údaje Českého statistického úřadu udávají, že saldo migrací je v pěti obcích zájmového území kolem 0 nebo záporné. To znamená, že počet obyvatel neroste. [11] K výraznějším změnám došlo u zastavěných ploch mimo intravilán. Na ploše č. 51 došlo k nahrazení zamokřených a intenzivních sadů fotovoltaickou elektrárnou.

Budova cihelny na ploše č. 41 byla nahrazena novou výrobní halou. V areálu bývalé cihelny to je zatím jediný prvek, který byl zrenovovaný. Ve špatném stavu se nachází také většina velkovýrobních areálů JZD, produkce je snížena, takže ne všechny budovy jsou využité a z nich jsou mnohé pronajaté. Opět jsou příčinou socioekonomické faktory, kdy velkovýroba byla z části nahrazena drobnými podniky. Některé opuštěné výrobní areály v současné době poskytují prostor pro přirozenou obnovu ekosystému, což se projevuje pokryvem dřevinné vegetace a ruderalizovaných bylinných společenstev. Nejvýrazněji to lze pozorovat na objektu Hruškovice, který už

svým názvem napovídá, že se jedná o bývalou zpracovnu ovoce. Na mapě z 1987 byl celý areál této budovy (č. 31) vyznačen jako zastavěná plocha mimo intravilán a byl v majetku družstva. V současné době je samotná budova téměř rozpadlá, přilehlé sady opuštěné a stejně jako okolní plochy zarostlé křovinným a bylinným porostem.

Pokud se vrátíme k tématu orné půdy, je na mapě vidět, že některé původní velkobloková pole byla nahrazena intenzivními loukami. Například plochy č. 208, 210, 212 a 218 u obce Stříbrnice jsou situovány na svazích s vysokou erozí, proto byla forma využití velkoblokové pole nevhodná. Nyní jsou plochy pokryty mozaikou luk, sadů a rozptýlenou zelení. Podobným způsobem se změnil vzhled krajiny v jižní části zájmového území mezi obcí Hostějov a Újezdec. Na ploše č. 124 je intenzivní vinohrad a okolí je rozděleno do menších polí a úzkých luk, sadů aj.

K velmi radikální proměně došlo na terasových svazích u západní hranice území, referenční číslo 5 a 46. V předchozím období byly svahy organizovány do terasových úzkopásových polí, ale podléhaly velmi silné vodní erozi kvůli vysokému sklonu svahů. Družstvo získalo od státu dotace pro převedení polí na formu rybízových sadů. Nejprve byla převedena plocha č. 46, již v mapě z roku 1987 je označena jako intenzivní sad. V 90. letech následovaly zbylá území. Na produkci rybízu se navázalo vedlejší podnikání ve formě konzerváren. Ale podle ústního podání jednoho z respondentů, již v roce 1995 se některé části sadů přestaly obdělávat, protože půdní horizont obsahoval pouze úzkou vrstvu organické hmoty, která nedostatečně vyživovala keře a ovocné stromy. V současné době jsou sady opuštěné, zarostlé a nevyužívané, na mnoha místech probíhá sukcese²² a přetváří se do přírodě bližšího ekosystému.

Jak jsem zmínila z kraje této podkapitoly, formy druhotné krajinné struktury samy o sobě nevypovídají o kvalitě vegetace. Seznam mapovaných jednotek uvádí u všech dřevitých prvků zhodnocení zapojení porostu a jiné dříve popsané vlastnosti. Podle bodového ohodnocení, které je také součástí Tabulky 6, většina pokryvu tohoto

²² Přírozený přechod z málo stabilního uspořádání krajiny ke stabilnímu stádiu, na kterém je proces zastaven a dál již samovolně neprobíhá. V tomto konkrétním případě by se proces zastavil u formy smíšeného lesa mírných pásů. [14c]

druhu je v dobrém nebo dokonce velmi dobrém stavu. Pouze u několika málo jednotek byl stav nevyhovující.

V kapitole o fyzickogeografickém charakteru jsem uvedla, že se na území nachází jedno místo pod správou územního systému ochrany životního prostředí. Jedná se o Přírodní památku Medlovický lom. Tento krajinný prvek byl zařazen do systému ochrany především z důvodu zastavení těžby zbytků porcelanitu. Jelikož se nacházel na území JZD, byl materiál používán pro zpevňování cest a družstvo pravděpodobně necítilo potřebu 50 m dlouhou stěnu odhaleného materiálu zachovat. Přírodní památkou se lom stal v roce 1997, ale i poté se v něm nelegálně těžilo. Nyní je vlivem sukcese zarostlý dřevinami a vytváří se zde velmi stabilní ekosystém, který se stal biocentrem pro rozličné druhy fauny i flóry. [25]

7 SOCIOEKONOMICKÉ FAKTORY

Jak bylo nastíněno v kapitole „Přístupy v charakteristice území“, vedle fyzickogeografických faktorů jsou pro konečný stav krajiny podstatné také faktory socioekonomické. Dnešní charakter oblasti je dán především dlouhodobou zemědělskou činností. Během 18. století se vytvořila mozaikovitá struktura políček, vinic, luk, alejí aj. krajinných prvků typická zvláště pro Moravu. Tato kultivovaná krajina se sice výrazně vzdálila od původní struktury, přesto obsahovala mnohé stabilizační prvky, které napomáhaly celkové rovnováze ekosystému. [14d] Rychlé a zásadní změny v socioekonomické sféře, které proběhly v druhé polovině minulého století, tradiční krajinu podstatně narušily. [1, str. 86] Mezi hlavní faktory, které k tomu vedly, patří změny vlastnictví půdy a změny výrobních způsobů spojené s maximalizací.

7.1 ZMĚNY VÝROBNÍCH ZPŮSOBŮ

Po vzoru sovětského modelu zemědělství se také československé zemědělství přeorientovalo ze soukromé malovýroby na velkovýrobu. V praxi to znamenalo odstranění bariér a nepravidelností v terénu nebo slučování pozemků do velkých bloků orné půdy, které se dají snadno obdělávat pomocí těžké mechaniky. Dále byl kladen důraz na maximální využití veškeré dostupné půdy, mnoho neobdělávaných ploch nebo luk v údolních nivách se díky tomu přeměnilo na ornou půdu. Celkový trend v tomto období zaznamenal růst výměry orné půdy na úkor ostatních prvků. Tímto zásahem z krajiny zmizely meze, rozptýlená zeleň, trvale travní porosty a jiné stabilizační prvky. [1, str. 86] [14d] Nicméně, jak ukázala předchozí část práce, intenzifikace a mechanizace měla také pozitivní vliv. Některé špatně přístupné pozemky, např. svahy, byly vyloučeny z intenzivního obdělávání a ponechány přirozeným procesům. Díky tomu na nich vznikl relativně přírodní ekosystém.

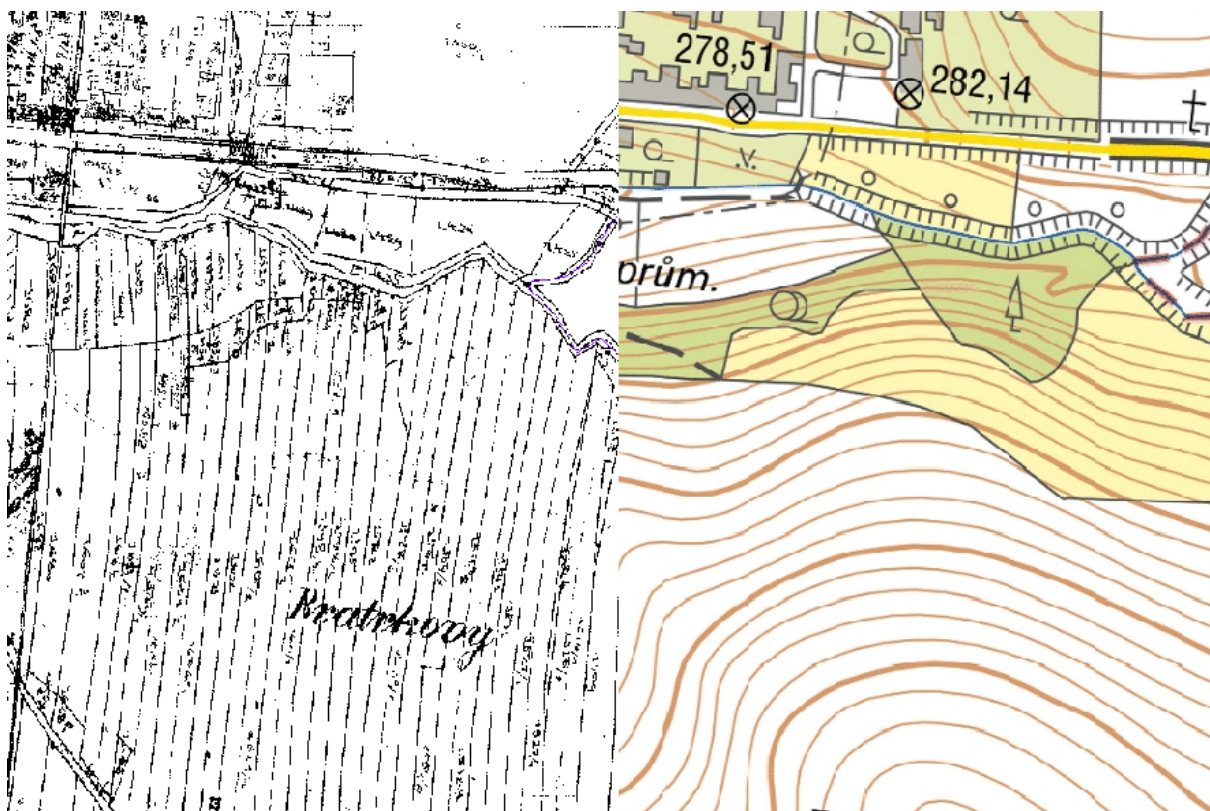
Na státní úrovni se s nástupem komunistické strany ve 40. letech změnila forma zásahu státu do zemědělské produkce. Uplatňovalo se centrálně řízené hospodářství, které stanovilo plánovanou úrodu plodin pro jednotlivá družstva, jež se podle těchto norem musela řídit. Nebral se ohled na efektivitu jednotky orné půdy, ale na maximální výnos. Centrální plánování nezohledňovalo lokální podmínky a specifika dané oblasti.

Důsledkem toho byla zmíněná monokulturní velkobloková kukuřičná pole na území ZD Boršice. Požadovaný výnos byl dosažen za velkého energomateriálního vstupu, především minerálních hnojiv, která narušovala půdu a znečišťovala vodní zdroje. Degradaci půdy zhoršovalo také použití těžké mechaniky, způsob orby a zanedbávání osevních postupů. [13, str. 49 - 50] [14d]

7.2 VLASTNICKÉ PŘEMĚNY Z POHLEDU JEJICH VLIVU NA ZMĚNY VE VYUŽÍVÁNÍ KRAJINY

Již na začátku 20. století upozornil Albín Bráf, rakousko-uherský ministr orby, na problém s „roztroušeností“ pozemků. V rámci dnešní ČR, především na Moravě, byla půda rozdělována mezi všechny potomky, čímž docházelo k jejímu rozdělování na drobné celky složitých tvarů. Pozitivní aspekt byl, že více lidí mohlo obdělávat své pole, negativní spočíval v tom, že rozloha nemohla stačit k dostatečné produkci pro užití. Oproti tomu na přelomu 80. a 90. let 20. století půdu výhradně vlastnily a užívaly státní podniky. V té době ekologicky šetrné zemědělství v Československu takřka neexistovalo. Půda byla soustředěna do velkých bloků pro monokulturní a intenzivní produkci. Obrázek 3 ukazuje dělení několika krajinných prvků v pozemkovém katastru.

Obrázek 3 Katastrální dělení prostoru u obce Osvětimany. (zdroj: CUZK)

Po nahlédnutí do pozemkového katastru jsem zjistila, že pozemky patří různým majitelům. [14d] [29] [30] [31]

V rámci restitucí se právo vlastnictví půdy vrátilo zpět původním soukromým majitelům. Násilná kolektivizace ovšem zpřetrhala pouto trvajcí po několik desetiletí mezi rodinou vlastníka a půdou. Po opětovném nabytí půdy se málo vlastníků vrátilo k obhospodařování. Většinou došlo k prodeji nebo pronajmutí větším subjektům a soukromníkům. Nicméně se to pozitivně projevilo ve snížení energomateriálních vstupů a postupně také ve změně využívání krajiny. Konkrétně zatravňování v oblastech s méně příhodnými podmínkami a naopak intenzifikace ve vhodných oblastech. V současné době kromě toho dochází také k modernizaci, především v oblasti techniky. Negativní dopad soukromého vlastnictví je orientace produkce na tržní plodiny. To může vést k nedodržování osevních postupů, častému výskytu monokulturních polí a omezení počtu pěstovaných plodin. Samostatnou kapitolou by bylo využití orné půdy pro sluneční či větrné elektrárny. Jedna plocha se solárními panely se na zájmovém území nachází. [13, str. 49 - 50] [14d]

8 VÝVOJ DRUŽSTVA BORŠICE OD ROKU 1950 DO SOUČASNOSTI

Poslední kapitola této bakalářské práce se podrobněji zabývá vývojem družstva od jeho vzniku v roce 1950 až po současnost. Účelem kapitoly není podrobně popsat všechny historické události, ale spíše představit podstatné momenty, které pomohou čtenáři k lepšímu porozumění vývoje území JZD Boršice. Hlavním cílem je zachytit proces transformace družstva po skončení socialismu v Československu. Družstvo muselo, jako mnoho jiných státních podniků, projít privatizací a transformací. Ve výsledku to znamenalo převedení na akciovou společnost, likvidaci družstva, nevyřešené majetkové spory a pocit křivdy některých bývalých členů. Většinu informací pro tuto kapitolu jsem získala přímo od členů družstva, se kterými jsem v průběhu let 2012-2013 vedla rozhovory. Celkem jsem měla možnost mluvit či korespondovat se sedmi lidmi, kteří zastávali v družstvu různé posty. Od členů družstva přes administrativní pracovníky až po členy představenstva. Nutno podotknout, že většina dotázaných si velmi přesně pamatovala sled událostí i s odpovídajícími daty. Výpovědi se pak více rozcházejí v celkovém názoru na události. To vyplývá z množství informací dostupných jednotlivým postům v družstvu. Nehodlám zveřejňovat konkrétní jména, jelikož téma je pro některé bolestivé a osobní. Získané informace jsem dále porovnávala s oficiálními zdroji²³ a uvedla do širších politicko-hospodářských souvislostí.

8.1 PROCES KOLEKTIVIZACE

Jednotné zemědělské družstvo Boršice vzniklo v roce 1950 v rámci celostátní kolektivizace. [32] Začátky socialistického zemědělství se datují ke konci druhé světové války, kdy některá ministerská křesla ve vládě Československa získala Komunistická strana Československa. Ve snaze získat přízeň drobných rolníků a zemědělců prosadila v roce 1948 zákon o pozemkové reformě. Výměra půdy se snížila maximálně na 50 ha na majitele. Ten ovšem musel prokázat, že ji sám obhospodařuje. Půda, jež byla odebrána větším nebo neobhospodařícím majitelům, připadla státu, který ji přidělil oprávněným uchazečům. Již v této fázi byli někteří vlastníci podvedeni a půda jim byla

²³ Sbírka zákonů, obchodní rejstřík, kronika města aj.

takřka násilně zabrána. Po vzoru socialistických států bylo hospodaření státu centrálně plánováno. První, a to dvouletý, plán pro zemědělskou produkci byl schválen na Sjezdu zemědělců v roce 1946. Ovšem hned následující rok se ukázalo, že centrální plán nepočítá s neúrodou nebo jinými výkyvy v produkci, a proto nemohlo být daných hodnot dosaženo. Strana postupně dospěla k závěru, že je třeba po socialistickém vzoru zemědělskou výrobu zkolktivizovat a zavést mechanizaci, širší využití půdního fondu a pracovní síly. Vhodnou formou organizace se stalo družstvo. [33] Při vstupu do družstva musel každý člen odevzdat svou půdu, mohl si nechat pouze záhumenek. Kromě toho se také odevzdal mrtvý a živý inventář²⁴ a celkový vklad byl oceněn a zapsán.

V Boršicích se v roce 1950 ustavil přípravný výbor, který čítal 23 členů s celkovou vloženou výměrou orné půdy 18 ha. Ten vytvořil základ budoucího vlastnického družstva, ale v této době si každý člen ještě obdělával půdu sám. Do společného vlastnictví se koupil traktor s příslušenstvím. [32] Zákonem č. 56/1952 Sb. o dodávkové povinnosti a výkupu zemědělských výrobků začala likvidace soukromého sektoru. Zemědělci z malé výměry orné půdy nebyli schopni do určitého data odevzdat přesně určené množství sklizně. Kolektivizace přesto probíhala pomalu, to zaregistrovalo také vedení strany, a z toho důvodu se kolem roku 1954 změnila přesvědčovací strategie. Soukromníci byli vystaveni vyšším nařízením dodávkám a vyšším administrativním postihům za nesplnění. Ti, kteří družstevnictví nevěřili, byli nejprve nenásilně přesvědčováni, dostali se do tlaku okolí a následně byli vystaveni zastrahování. [33] Tento vývoj na vysoké státní úrovni se odrážel také v začínajícím družstvu Boršice. Počet členů narůstal velmi pomalu a členové komunistické strany museli obcházet jednotlivé domy a lákat soukromníky, kteří byli k fungování družstva skeptičtí. Proto se členská základna výrazně zvýšila až po roce 1957 a v roce 1960 dosáhla již 286 členů, kteří dohromady vlastnili 565,9 ha půdy, a celková hodnota majetku vzrostla na 7,6 mil. Kčs. [32] V celé ČSSR se do roku 1960 dostalo 90 % orné půdy do správy státních statků a JZD. [33]

²⁴ Hospodářské stroje a zvířata.

8.2 PROCES MECHANIZACE

Období 60. let bylo v sektoru zemědělství charakteristické prohlubováním socialistické formy výroby, mechanizací a plněním pětiletých výrobních plánů. [33] Družstvo Boršice si v tomto období vedlo dobře, bylo schopné splnit stanovený pětiletý plán. V roce 1961 došlo k prvnímu sloučení se sousedním družstvem Stříbrnice, které nevykazovalo tak příznivé výsledky jako boršické. Tohoto roku bylo družstvo zapsáno do obchodního rejstříku pod jménem JZD Boršice, které neslo až do roku 1993. [34] V následujících letech se také v hospodaření družstva projevovala celková společenská nálada období uvolnění a optimismu spolu s úspěchy v produkci. Samotní zemědělci si lépe uvědomili své postavení a důležitost pro státní hospodářství. Zvýšila se touha po demokraticky voleném a funkčním vedení družstev vedoucímu k soběstačnosti a samostatnosti. Tato nálada vyústila v přijetí Akčního programu KSČ v roce 1968, který povolil družstvům podnikat i v jiných oblastech. Přestože byl tento demokratizační proces během roku zastaven a došlo k normalizaci poměrů, nabyté pravomoci družstvům zůstaly. [33] V Boršicích se postupně založila přidružená výroba pracovních rukavic a drátěného pletiva. [32]

V roce 1971 byla na sjezdu Komunistické strany vyjádřena podpora specializace, intenzifikace a racionalizace zemědělské výroby. Do sektoru se tedy dostaly nové stroje a technologické postupy, které měly pomoci vybudovat tolik chtěné fungující velkovýrobní podniky. [33] V boršickém družstvu se díky dobrým výsledkům zmožili na malé letiště postavené na začátku 70. let a nákup několika letadel využitelných při práškování a stříkání polí. Užívání letadel v zemědělství bylo v té době známkou vysoké vyspělosti, to potvrzuje také najímání boršických letadel s piloty pro práci v okolních podnicích. Mimo tento počín také JZD nechalo postavit malou vodní nádrž určenou pro zavlažování a napájení dobytka. [32]

8.3 PROCES SPECIALIZACE

Nové změny ve státní politice měly opět zásadní dopad na vývoj družstva. V roce 1975 byly na dalším sjezdu strany přijaty *Zásady dalšího rozvoje koncentrace a specializace zemědělské výroby a integračních vztahů s potravinářským průmyslem v 6. pětiletce*. Cílem těchto zásad bylo vytvořit specializované velkopodniky v celém

primárním sektoru. Tyto plány nemohla naplnit malá družstva, proto docházelo hromadně ke slučování. [33] V případě boršického družstva došlo 1. ledna 1976 ke sloučení s okolními osmi družstvy.²⁵ Celá soustava JZD byla pojmenována po tom největším z nich, tedy po boršickém. Rozloha dosáhla 3 413 ha, počet členů se vyšplhal na 1 183. Takto vzniklé družstvo patřilo k největším v okrese Uherské Hradiště a celkově prosperovalo. Především díky dobrému využití produktů, jejich zpracování v rámci družstva a široké přidružené výrobě.²⁶ Oproti začátkům družstevnictví v 50. letech, kdy se členská základna rozrůstala pozvolna, tomu bylo v 80. letech naopak. Díky dobrým výsledkům byli členové spokojeni a měli jistý zisk. Přidružená výroba poskytovala nová pracovní místa a pro mladou generaci byl vstup do obecního družstva jasnou volbou po ukončení základního vzdělání. Tato léta se tedy dají označit za nejlepší věk JZD Boršice. Pozitivní vývoj družstva pokračoval během 80. let a až na konci dekády jej zastavila revoluce a následné rozsáhlé změny celé struktury státu. [32]

8.4 PRIVATIZACE A TRANSFORMACE

Poté, co se rozpadl socialistický blok a co se Československo vydalo na dráhu kapitalismu po vzoru západních ekonomik, proběhla v zemi rozsáhlá privatizace. Ještě na počátku roku 1990 patřilo státu téměř 100 % majetku, během 12 let bylo 80 % převedeno do soukromého vlastnictví. Porevoluční vláda si byla vědoma toho, že státní vlastnictví brání tržnímu hospodářství, stejně tak velkovýrobní bránily rozvoji malého a středního podnikání. Řešením se staly restituce, tedy navrácení majetku zabraného státem právoplatnému majiteli. Vládou bylo rozhodnuto, že bude navrácen veškerý majetek zabraný komunistickou stranou po převratu v roce 1948, a to pouze československým občanům a některým církvím. [34] [35] Proces restitucí trval většinou několik málo let, ale v některých závažných případech se protáhl až do současnosti, například církevní restituce v roce 2013. [34]

Prvním krokem družstva po revoluci byla změna právní formy podnikání z vlastnického na obchodní družstvo JZD Boršice. Do nově vzniklého družstva mohli dle

²⁵ Boršice, Stříbrnice, Medlovice, Újezdec, Hostějov, Osvětimany, Buchlovice, Staré Hutě, Stupava.

²⁶ Pálení lihu a destilátů, výroba vín, výroba nealkoholických nápojů, výroba mléčných produktů, šití pracovních rukavic, provozování hostinců, jídelen, ubytovacích zařízení, zámečnictví, truhlářství.

zájmu vstoupit všichni stávající členové. Ostatní, kteří se rozhodli začít dráhu soukromého podnikání, mohli vznést své požadavky a družstvo se s nimi mělo spravedlivě vypořádat. Z nových právních předpisů té doby měl na vývoj družstev zásadní vliv tzv. „transformační zákon“ č. 42/1992 Sb. o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech. Podle tohoto zákona muselo družstvo projít transformací, aby byl umožněn návrat majetku²⁷ oprávněným osobám,²⁸ kterým byl násilně nebo nátlakem odňat. Proces transformace vedla zvolená transformační rada. V tuto chvíli se název jednotné zemědělské družstvo (JZD) omezil na zemědělské družstvo (ZD). Představenstvo muselo rozdělit veškerý dělitelný majetek²⁹ na podíly, jejichž počet odpovídal počtu oprávněných osob. Minimální nominální hodnota jednoho podílu byla 1 000 Kč. Zákon dále stanovil, že do tří měsíců od účinnosti muselo ZD vytvořit transformační projekt s veškerými zapsanými podíly. Po schválení transformačního projektu mělo družstvo povinnost vydat podíl nečlenům družstva s oprávněním pro podnikání v zemědělství do 90 dnů. Těm, kteří v té době neměli živnostenský list, do sedmi let. [6]

Majetkové podíly v ZD Boršice se počítaly za vnesený majetkový vklad, za odpracované roky v ZD a využití půdy podle vkladu každého člena. Pro určení náhrady za využití půdy museli vlastníci doložit vlastnické listiny z katastrálního úřadu. Výsledné výpočty byly všem členům i oprávněným osobám zaslány. Již v tomto stádiu transformace vznikly nesrovnalosti, protože vklady vnesené během uplynulých 40 let nebyly spravedlivě ohodnoceny. Pokud například někdo v roce 1958 vnesl členský podíl 1 500 Kčs, rovnal se v tehdejších cenách celoročnímu platu, zatímco v aktuálních cenách to bylo mnohem méně. Dále byl jeden odpracovaný rok oceněn podílem

²⁷ Šlo o peněžní vklad zaplacený při vstupu, movitý a nemovitý majetek vnesený členy v cenách platných ke dni účinnosti zákona.

²⁸ Členové družstva ke dni 30. listopadu 1991; vlastníci půdy nebo ostatního majetku užívaného družstvem v minimální výši 30 000 Kč, kteří se písemně přihlásí u družstva do 3 měsíců od účinnosti tohoto zákona; občané, kterým se podíl stanoví podle zvláštních předpisů.

²⁹ Byl vyjmut majetek uložený v tzv. nedělitelném fondu a majetek uložený do speciálních fondů pro případné vypořádání jiných restitucí.

2 600 Kč. Zákon ovšem stanovil lhůtu 60 dní od doručení výpočtu pro jeho případné zpochybnění, po uplynutí lhůty osoba souhlasila s jeho výší. Celkový majetek byl odhadnut na zhruba 350 mil. Kč, ale část majetku patřila soukromníkům, kteří z družstva již vystoupili. Další část 40 % byla vázána v nedělitelném fondu³⁰ a mohla být rozdělena až při likvidaci. Ze zbytku se ještě 30 mil. odložilo do rezervního fondu pro případ, že by se družstvo muselo vypořádat za objekt Hruškovice.³¹

Další etapa podniku započala 29. ledna 1993 schválením transformačního projektu a přijetím nových stanov na členské schůzi. Již transformované družstvo bylo přejmenováno na Zemědělské družstvo DRUŽBA. Následující rok byl oficiální název změněn na Zemědělské družstvo DRUŽBA, družstvo. [34] Členský vklad byl schválen ve výši 30 000 Kč. Ten, kdo chtěl být členem a měl podíl v družstvu menší než daná částka, musel zbytek doplatit, aby se stal právoplatným členem. Většina místních obyvatel zachovala členství, protože o soukromé hospodaření neměli zájem a v podniku nadále pracovali. Díky tomu nebylo vydávání majetku masivní. Přesto se našli tací, kteří se rozhodli hospodařit sami, zrušili členství a nabyli status oprávněné osoby. Jak bylo popsáno výše, ze zákona měli povinnost si vyřídít živnostenský list pro soukromé podnikání v zemědělství a požádat o vydání svého majetkového podílu.³² Ten jim byl vydán především v naturáliích a strojích. Půdu pro obdělávání získali buď v rámci restitučního procesu, nebo si ji pronajali od ostatních obyvatel, kteří neměli zájem na jejím obdělávání. Pohledávky soukromníků měly být uspokojeny do 90 dní, respektive sedmi let ode dne účinnosti zákona, nicméně některé případy se řeší soudně až dodnes. Kromě toho stálo ve *Zvláštních, přechodných a závěrečných ustanoveních* privatizačního zákona č. 92/1991 Sb., že osoby oprávněné smějí požádat o navrácení svého majetku také podle zákona č. 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích až do

³⁰ Družstvo je povinné při vzniku vytvořit nedělitelný fond ve výši minimálně 10 % zapisovaného základního kapitálu. V následujících letech je tento fond navyšován o nejméně 10 % ročního čistého zisku, dokud nedosáhne jeho hodnota poloviny zapisovaného základního kapitálu. Stanovy mohou určit vyšší podíl fondu na kapitálu. Prostředky z toho fondu se nikdy v průběhu jeho činnosti nesmí rozdělit mezi členy, jsou určeny pro závěrečné vypořádání.

³¹ Tento objekt býval prosperujícím statkem, v jeho případě družstvo vyhrálo soudní spor a vypořádání bylo uvaleno na stát. Dosud k němu nedošlo a objekt je v dezolátním stavu.

³² Sníženého o 40 % z nedělitelného fondu.

konce roku 1995. [35] Tato možnost nebyla hojně využita, protože byla málo známá. Ti, kteří nestihli první lhůtu, nevěděli o druhé možnosti a představenstvo družstva je o tom nespravilo. Důvod byl zřejmý. Kdyby se hromadně zažádalo o vydání majetku, družstvo by muselo svou činnost ukončit.

8.5 HOSPODAŘENÍ TRANSFORMOVANÉHO DRUŽSTVA

Probíhající změny ve struktuře hospodaření se odrazily v činnosti družstva. V této době se stal předsedou Ing. Zdeněk Havlíček, který zastával post až do roku 2005.³³ Uvnitř představenstva začaly vznikat konflikty především kvůli zaměření výroby družstva a možnostem v podnikání. Tyto neshody dohromady se špatným hospodařením a vnějšími faktory způsobily úpadek družstva. Jednou z vnějších událostí byl Gorbačovův zákaz dovozu lihovin do Ruska. Představenstvo již delší dobu jednalo o vybudování stáčírny lihu, který by putoval právě na ruský trh. Od tohoto záměru představenstvo neodradilo ani vyhlášení ruského monopolu. Několik dní po té, co k vyhlášení došlo, bylo odsouhlaseno vybudování stáčírny. Do stavby byly investovány peníze, ale stáčírna nikdy nebyla uvedena do provozu. Druhou nepříznivou okolností byl nález PCB látek v dobytku a nucené zlikvidování devítisetlávého stáda krav, i když se později přišlo na to, že škodlivé látky obsahoval asi jen jeden kus dobytka. Dalším záměrem bylo vytvořit jatka dohromady s firmou Bart. Tento plán byl pro podnik nevýhodný, protože družstvo se mělo z 50 % podílet na porážce. Zbytek práce i zisku patřil firmě Bart. Samozřejmě největší zisky pocházely ze zpracování masa, nikoli z jatek. ZD Boršice se také podílelo na investicích v několika firmách tak, že dodalo či zajistilo potřebné zázemí, pracovní sílu, techniku, zatímco partnerská firma dodala potřebné know-how. Tak vzniklo několik nových firem, ve kterých mělo družstvo určitý podíl, ale nakonec tyto podíly zmizely. Partnerské firmy vytlačily družstvo z podnikání, ale vyplacené podíly se do družstevní kasy nedostaly.

Kvůli výše popsanému hospodaření bývalé ukázkové družstvo začalo strádat a dostalo se na pokraj krachu. Kromě toho do konce roku 1999 musely být vyřízeny všechny nevypořádané transformační a restituční nároky. Aby tak mohlo družstvo

³³ Rok jeho odchodu ani jeden respondent neuvedl nebo si nebyl jistý.

učinit, muselo by rozdělit svůj většinou velkovýrobní majetek. Bylo velmi nepravděpodobné, aby družstevní budovy koupil jeden investor jako celek. Proto by jednotlivé budovy byly rozprodány samostatně. Jako v mnoha jiných případech, představenstvo navrhlo vytvořit akciovou společnost, která by disponovala majetkem družstva ve formě akcií a vydala by je členům požadujícím vyplatit svůj podíl z družstva. Pro hlasování o vytvoření akciové společnosti musela být kvůli počtu pozvaných pronajata sportovní hala v Uherském Hradišti; členské schůze se jinak od roku 1975 pořádaly v Boršicích. V hlasování těsně zvítězilo vytvoření a. s.³⁴ Obyčejní družstevníci se tak velké změny báli, ale představenstvo je částečně přesvědčilo o nezbytnosti tohoto kroku. Do obchodního rejstříku byla 9. dubna 1997 zapsána akciová společnost AGROSOVÍN s nepeněžním vkladem ve výši 245 850 000 Kč. K tomuto číslu, aby byla prokázána pravost vypočítané hodnoty, dospěly dvě na sobě nezávislé renomované firmy z Brna. Zakladatelem nové společnosti bylo družstvo a vložilo do ní celý svůj nerozdělený disponibilní majetek. [5] Vložené jmění bylo rozděleno na 245 850 akcií o hodnotě 1 000 Kč a každý člen získal počet akcií podle svého podílu. Ti, jejichž podíl měl hodnotu nižší než 1 000 Kč, o něj přišli. Akcie neměly vysokou hodnotu, proto o ně na trhu nebyl velký zájem. ZD je samo vykupovalo za 100 Kč za kus, tedy hluboko pod cenou.

Z toho vyplývá, že většina členů ZD, kteří nedostali svůj podíl v první fázi privatizace, dnes vlastní akcie, které jsou pro ně bezcenné. Výpovědi většiny dotazovaných se shodují na tom, že představenstvo v této době již nedokázalo družstvo efektivně řídit, naopak jej zadlužilo. Některé prosperující výroby přešly z vlastnictví ZD na soukromé subjekty. Navíc se předsedou a. s. stal pan Ing. Havlíček, který byl také předsedou ZD. Podobně to bylo s dalšími členy orgánů. Díky tomu mohlo vedení relativně volně (do stanovené finanční výše) rozhodovat o obou společnostech. Také na valných shromážděních byly většinou schválené návrhy předkládány představenstvem, protože jednak ne všichni členové byli přítomni, jednak také nevěděli, jaké budou dopady konkrétního rozhodnutí.

³⁴ Akciová společnost.

Během následujících let tak byla činnost ZD výrazně snížena, omezila se doslova na vlastnění akcií společnosti AGROSOVÍN. Členové postupně přišli o zaměstnání v rámci družstva a jejich členství spočívalo víceméně v držení akcií. Proto byla svolána na začátku srpna 2002 členská schůze, ale kvůli nízkému počtu přítomných nebyla usnášeníschopná. Teprve až druhá schůze konaná 29. srpna 2002, které se zúčastnilo pouze 114 členů z celkových 936, mohla hlasovat o převedení ZD DRUŽBA, družstvo do likvidace. Nikdo z přítomných nebyl proti. Tento krok měl zajistit uvolnění potřebných finančních prostředků k vyplacení pohledávek všech oprávněných osob. Tím by se uvolnil kapitál uložený v nedělitelném fondu, ale především rozprodáním majetku družstva by se změnil majitel akcií AGROSOVÍNU a peníze takto získané by byly použity pro vyplacení pohledávek. [9]

Nicméně ani tento krok nepomohl, družstvo nadále nebylo schopné splatit své dluhy. Proto jeden z věřitelů podal ke Krajskému soudu v Brně žádost o uvalení konkurzu. Soud žádosti vyhověl. Následně byli ostatní věřitelé vyzváni, aby se přihlásili o své pohledávky. Usnesením soudu ze dne 15. dubna 2005 byl vyhlášen konkurz na majetek obchodní společnosti AGROSOVÍN, a. s. a nařízena exekuce prodejem majetku ZD. Odhadovaný kapitál činil 245 850 000 Kč s několika nesplacenými pohledávkami. [5] Ještě téhož roku byla většina akcií zakoupena společností Lukrom za zhruba 80 mil. Kč. Pravděpodobně společnost zaplatila pouze polovinu, zhruba 42 mil. Kč, přičemž jen z prodeje ceněného stáda buchlovických krav získala až 35 mil. Kč. Lukrom odkoupil hospodářské budovy v lepším stavu, ještě použitelné, které dnes využívá. Od majitelů si postupně pronajal jejich půdu a v současné době je dominantním subjektem hospodařícím na území bývalého družstva. Také některé další budovy byly prodány různým subjektům, například dříve vyhlášené vinné sklepy Sovín, kde dnes pokračuje výroba vína.

9 DISKUZE

Předchozí části práce se snažily o objektivní analýzu území, krajiny a událostí, které se zde odehrály. Přestože je obecně způsob kolektivního zemědělství považován za neekologický a nešetrný ke krajině, zanechal i pozitivní následky. Například zvyšování podílu lesů nebo bylinných společenstev na těžko obdělátných pozemcích. [1, str. 86 - 88] Také opačný postup, tedy privatizace a transformace, mají své stinné a světlé stránky, které se projevují jak ve změnách využití krajiny, tak ve společnosti.

9.1 ZMĚNY VYUŽITÍ ZEMĚ

Analýza změn využití země a druhu vegetace ukázala, že na území došlo ke změnám relativně velkého rozsahu. Na jedné straně konec socialismu uvolnil cestu soukromému podnikání a skutečně několik jedinců se touto cestou vydalo a dodnes je zemědělství jejich profesí. Na druhé straně byl zpřetrhán tradiční vztah lidí k pozemkům a k drobnému pěstování pro vlastní spotřebu. V krajině se vyskytuje více extenzivních zatravněných ploch a míst, která se nevyužívají. Důvody mohou být různé – ztráta touhy s pozemkem něco dělat, pozemek je uvězněn v soudní při, uvědomělé nenarušování přírodních procesů., aj.

Jistě se tedy projevuje svoboda volby, jak vlastní pozemek využít. Většina majitelů své parcely pronajímá větším zemědělským firmám, konkrétně společnosti Lukrom, která je nadále intenzivně obdělává. Je zajímavé, že také samotný Lukrom zvolil ekologicky přípustnou cestu, když na území bývalých ovocných sadů na erozních svazích založil extenzivní organickou farmu Stupava. Svoboda využití země ale vede také k ekonomicky vedenému přeorientování se na plodiny, které jsou na trhu žádané. To jsou technické plodiny, jako je brukev řepka, obiloviny apod., pěstované na velkoblokových monokulturách. Nejradikálnější způsob využití je přeměna produktivní zemědělské půdy na fotovoltaickou elektrárnu pro výrobu elektrické energie.

9.2 SOCIOEKONOMICKÉ FAKTORY

Jak bylo popsáno v předchozí kapitole, vývoj družstva v určitém bodě během privatizace nabral špatný směr. Z dříve prosperujícího státního podniku dnes zbyly pouze zchátralé hospodářské budovy, dluhy a zklamání. Nelze opomenout, že způsob,

jakým bylo ZD zrušeno, vyvolal nesváry a spory mezi původními družstevníky a spoluobčany. Přestože privatizace navrátila původním majitelům většinu půdy, o zbylý majetek vložený do družstva vesměs přišli. Někteří se s touto ztrátou nesmířili a podle svého práva dovedli spor před soud. V některých případech soud rozhodl o povinnosti družstva uspokojit pohledávky ve výši několika milionů korun, avšak to neznamená, že se tak skutečně stalo. Prostředky na plnění jsou buď vázané v procesu likvidace, nebo ztracené. Dříve typický obrázek jednotné vesnice, kde lidé žijí pospolu a navzájem se znají, je dnes dávno zapomenut. Osobně se přikláním k názoru, že transformace k tomuto zapomnění, minimálně v případě Boršic a přilehlých obcí, přispěla.

Přestože jsem měla šanci mluvit s lidmi, kteří mají v živé paměti dění kolem transformace JZD, nedokážu na základě jejich výpovědí určit viníka nebo označit „tunel“, ve kterém peníze z družstva či akciové společnosti zmizely. Je také třeba uvážit, že konečný sled událostí je ovlivněn více faktory na několika úrovních – zákonných předpisech řídících privatizaci a transformaci, správních konkurzních podstatách, rozhodnutích představenstva a rozhodnutích valného shromáždění, jednotlivých zaměstnanců ZD atd. Všichni dotázaní měli na výsledek transformace vlastní názor. Některé verze se právě v oblasti osobního názoru výrazně lišily. Případá mi, že příčina může být také v množství informací, které se k lidem na různých postech dostaly. Je logické, že předseda družstva a technik mají odlišné zdroje a pravomoci. Soudím tak z toho, že řadoví družstevníci vidí vinu spíš v představenstvu ZD, které je špatnými rozhodnutími a nekalými praktikami připravilo o kapitál. Zaměstnanci z vyšších postů poukazují také na činnost správce konkurzní podstaty, správnost ohodnocení majetku ZD nebo na samotné zákony vydané Parlamentem ČR za účelem vytunelovat státní podniky. Na základě toho může být vina na straně:

- vedení družstva, které jednak špatně hospodařilo, druhá ke konci existence podniku nevýhodně prodalo majetek jiným společnostem, čímž si mohli zajistit pracovní pozici nebo provizi z obchodu
- špatné ohodnocení celkového kapitálu družstva, z důvodu zestárnutí budov a vybavení

- prodejní cena kapitálu, která byla stlačena pod skutečnou hodnotou, aby se především velkovýrobní budovy prodaly
- zákony navržené lidmi, kteří se velmi rychle zorientovali na začátku 90. let a v současné době vlastní mnohé zemědělské podniky a pozemky
- souhra výše zmíněných a dalších bodů.

Je nasnadě otázka, jakým způsobem se bude region nadále vyvíjet a do jaké míry se dokázali lidé vypořádat s rozpadem JZD, které sdružovalo a zaměstnávalo mnoho místních obyvatel.

ZÁVĚR

Výsledky analýzy změn využití země zájmového území ukázaly, že v prostoru došlo k jeho významným proměnám. Úbytek podílu na rozloze zemědělské půdy zaznamenala především orná půda a v malé míře také lesní vegetace. Úbytek orné půdy je vzhledem k fyzickogeografickým předpokladům území pozitivní jev, zvláště v případě nahrazení velkoblokových polí na svažitých plochách pastvinami a loukami. K proměně užívání došlo také na ploše ovocných a rybízových sadů, které zaujímaly prostor svahů o sklonitosti 7°- 12°. Intenzivní obhospodařování zde bylo nahrazeno extenzivní pastvou nebo zcela opuštěné a sady se přírodními procesy přibližují přirozenému ekosystému. Nicméně stav současné druhotné krajinné struktury nám nenapoví, nakolik se zmenšilo riziko eroze půdy. To vytváří prostor pro další komplexnější studii.

Tyto a další změny v práci popsané, ukazují vliv socioekonomických faktorů na druhotnou strukturu krajiny. Poté, co se během 90. let 20. století změnila forma organizace – konec kolektivního zemědělství a nástup soukromého podnikání, byly veškeré pozemky zemědělského družstva navraceny původním majitelům, kteří se mohou svobodně rozhodnout o způsobu jejich využití. Rozhovory s místními obyvateli ukázaly, že malý počet lidí začal soukromě hospodařit na navrácené půdě, většina majitelů pronajímá své pozemky větším zemědělským podnikům. Jednou z možných příčin je zpřetrhání vazby mezi majitelem a půdou zapříčiněné násilnou kolektivizací a následnou ztrátou majetku družstva během jeho transformace. Tomuto tématu se věnovala poslední část práce. Z rozhovoru a vlastní rešerše zdrojů nevyplývají jasné závěry, jak a kam přesně majetek družstva zmizel. Faktem zůstává, že mnoho bývalých členů o své podíly přišlo.

SEZNAM LITERATURY

[1] LIPSKÝ, Zdeněk. *Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN: 80-7184-545-0.

[2] NOVÁČEK, Pavel a kol. *Ekologické předpoklady hospodaření v zemědělském družstvu Boršice u Buchlovic*. Nitra: Ústav krajinné ekologie SAV, 1990.

[3] NOVÁČEK, Pavel. *Trvale udržitelný rozvoj*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 37 – 50. ISBN 978-80-244-2795-9.

[4] Ministerstvo spravedlnosti ČR. Úplný výpis z obchodního rejstříku zemědělského družstva DRUŽBA. In: *eJustice* [online]. 2012 [cit. 4. 10. 2013]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/pdf-Švypis.pdf?subjektId=isor%3a500022335&typ=full&klic=0i7fz3>

[5] Ministerstvo spravedlnosti ČR. Úplný výpis z obchodního rejstříku AGROSOVÍN. In: *eJustice* [online]. 2012 [cit. 4. 10. 2013]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/pdf-Švypis.pdf?subjektId=isor%3a264804&typ=full&klic=liqlma>

[6] RŮŽIČKA, Milan. Environmental Planning and Management. *Acta Envir. Univ. Comeniana (Bratislava)* [online]. Bratislava: 1993, No. 1, s. 63 -66 [cit. 20. 3. 2014]. ISSN 1335-0285. Dostupné z: http://www.fns.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/actaenvi/ActaEnvi_1993_1_special/11_Ruzicka.pdf

[7] RŮŽIČKA, Milan. Metodika LANDEP a jej uplatnenie v krajinnoeologickom vyskume a praxi. *Zivot. Prostr* [online]. Bratislava: Ustav krajinné ekologie SAV, 1999, Vol. 33, No. 1 [cit. 20. 3. 2014]. ISSN 1335-4175. Dostupné z: <http://www.seps.sk/zp/casopisy/zp/1999/zp1/ruzicka.htm>

[8] ČUZK. Mapový list 24-44-24 a 24-44-25 [mapa]. Základní mapa České republiky 1 : 10 000. Měřítko 1:10 000. 7. vyd. ČUZK: 2009.

[9] RAPANT, Petr. *Úvod do geografických informačních systémů* [online]. Ostrava: 2002 [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné z: http://katedry.fmfi.vsb.cz/616/soubory/Rapant_GIS.pdf

[10] GELETIČ, Jan a kol. *Úvod do ArcGIS 10*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 879-80-244-3390-5.

[11] ČSU [Český statistický úřad]. Základní demografické údaje ve vybraném území. In: *Veřejná databáze* [online databáze]. 2012 [cit. 18. 3. 2014]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp>

[12] Místní akční skupina Mikroregionu Buchlov. *Strategický plán Mikroregionu Buchlov* [online]. 2007 [cit. 18. 3. 2014]. Dostupné z: http://www.buchlov.cz/e_download.php?file=data/editor/9cs_1.pdf&original=1.pdf

[13] ŠARAPATKA a kol. *Agroekologie – východiska pro udržitelné zemědělské hospodaření*. Olomouc: Bioinstitut, o. p. s., 2010. ISBN 978-80-87371-10-7

[14] Ústav krajinné a aplikované ekologie. In: *Krajinná ekologie – Učebnice* [online]. [cit. 24. 3. 2014].

14a: 1. Ekologie ve vztahu ke krajině. Dostupné z:

http://www.uake.cz/frvs1269/kapitola1.html#krajina_jako_pojem

14b: 2. Krajina jako komplexní útvar (geokomplex) a systém (geosystém). Dostupné z:

http://www.uake.cz/frvs1269/kapitola2.html#krajinne_faktory

14c: 3. Struktura krajiny. Dostupné z:

http://www.uake.cz/frvs1269/kapitola3.html#prostorova_struktura_krajiny

14d: 6. Zemědělská krajina. Dostupné z:

<http://www.uake.cz/frvs1269/kapitola6.html>

[15] ŽIGRAI, Florin. *Krajina a jej využívanie*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1983.

[16] MIKLÓS, Ladislav a Zita IZAKOVIČOVÁ. *Krajina ako geosystém*. Bratislava: Veda, 1997. ISBN 8022405191

[17] Kartografie Praha, a. s. *Školní atlas České republiky*. Praha: Kartografie Praha, 2003. ISBN 80-7011-657-9

[18] AOPK ČR. Výpis atributů objektů z tématické vrstvy. In: *MapoMat* [online datové služby]. 2012 [cit. 27. 3. 2014]. Dostupné z: <http://mapy.nature.cz/>

[19] SMOLOVÁ, Irena. *Svahové pochody* [online]. [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z: <http://geography.upol.cz/soubory/lide/smolova/GMFO/Svahove%20procesy.pdf>

[20] Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy. Základní charakteristika BPEJ. In: *Geoportál SOWAC-GIS* [online datové služby]. [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z: <http://geoportal.vumop.cz/index.php?projekt=zchbpej&s=mapa>

[21] QUITT, Evžen. *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971, str. 15.

[22] SKALÁK, Petr a Anna VALERÍANOVÁ. Průměrná roční teplota vzduchu v roce 2013 [C°] [online]. ČHMU: 2013 [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/t13.gif>

[23] SKALÁK, Petr a Anna VALERÍANOVÁ. Roční úhrn srážek v roce 2013 [mm] [online]. ČHMU: 2013 [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/sra13.gif>

[24] AOPK ČR. *Přírodní park Chřiby* [online]. [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné z: <http://bilekarpaty.ochranaprirody.cz/res/data/102/014319.pdf?seek=1>

[25] ČSOP ZO [Český svaz ochránců přírody ZO Via Hulín]. *Medlovický lom* [online]. Poslední aktualizace 9. 1. 2013. [cit. 28. 3. 2014]. Dostupné z: http://nature.hyperlink.cz/uh/Medlovicky_lom.htm

[26] TRPÁKOVÁ, Ivana. Trvalé travní porosty – louky a pastviny. In: *Výuka v krajině* [online]. ČZU [cit. 29. 3. 2014]. Dostupné z: <http://bizon2.czu.cz/vyukavkrajine/medailonky/trvale-travni-porosty>

[27] SKALOŠ, Jan. Vývoj lesní a mimolesní dřevinné vegetace v Čechách. In: *Výuka v krajině* [online]. ČZU [cit. 29. 3. 2014]. Dostupné z: <http://bizon2.czu.cz/vyukavkrajine/medailonky/vyvoj-drevinne-vegetace>

[28] AOPK ČR. *Územní systém ekologické stability* [online]. [cit. 29. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/uses/>

[29] ČUZK. Informace o pozemku. In: *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online datové služby]. [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z:

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=2EDA9E08&MarQParam0=2706399711&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>

[30] GRUBER, Josef a Cyril HORÁČEK. *Albín Bráf - Život a dílo*, Díl třetí: Výbor statí z hospodářské a sociální politiky. Praha: Vesmír, 1923. s. 11

[31] GeoBusiness. Terminologický oříšek: Jak správně používat výrazy "land use" a "land cover"? In: *GeoBusiness* [online]. 18. 4. 2011 [citováno 31. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.geobusiness.cz/2011/04/terminologicky-orisek-jak-spravne-pouzivat-vyrazy-land-use-a-land-cover/>

[32] VEVERKA, Kliment a kol. Kronika obce Boršice. In: *Obec Boršice* [online]. 2007 [cit. 23. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.borsice.cz/historie/kronika-obce-borsice>

[33] BERANOVÁ, Magdalena a Antonín KUBAČÁK. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2010, 1. vyd., s. 373 - 412. ISBN 978-80-7277-113-4.

[34] ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky 1989 – 2004*. Praha: C. H. Beck, 2006, 1. vyd.

[35] Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (privatizační zákon). In: Sběrka zákonů, 22. 3. 1991 [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-92>

[36] Zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech. In: Sběrka zákonů, 28. 1. 1992 [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-42>

[37] Ministerstvo spravedlnosti ČR. Zápis z náhradní členské schůze. In: *eJustice* [online]. 2012 [cit. 5. 10. 2013]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a199466&dokumentId=DrXXXVII+2015%2fSL16%40KSBR&partnum=0&variant=1&klic=dggw54>

PŘÍLOHY

Tabulka 4 Seznam mapovaných jednotek. (zdroj: vlastní zpracování)										
REFERENČNÍ ČÍSLO	LAND COVER	CHARAKTERISTIKA	STRUKTURA					ZHODNOCENÍ	LEGEN-DA	ROZLOHA (HA)
			A	B	C	D	E			
1	pole								51	28.389
2	porost	brehovy	2	2	1	2	3	VD	23	5.873
4	alej	u silnice	3	3	2	1	2	N	26	0.646
5	sady	opuštene, zarostle	2	2	1	2	3	VD	45	31.312
6	pole	maloblok							53	1.969
7	mez	na svahu	1	2	1	2	3	VD	23	0.102
8	alej		3	2	1	1	2	P	26	1.506
9	pole	velkoblok							51	38.015
10	plocha	zarostla							37	0.274
11	plocha	zamokrena							33	2.053
12	plocha	neobdelavana							37	1.214
13	louka	poloint							35	2.924
14	louka	int							34	1.421
15	mez		2	2	1	1	2	D	23	0.202
16	porost	udolni	2	1	1	2	2	VD	23	1.464
17	louka	int							34	2.544
18	mez		1	2	1	1	2	D	23	1.195
19	louka	int							34	20.062
20	les		1	1	1	2	3	VD	12	5.798
21	louka	ext	3	3	1	2	3	D	36	5.017
22	pole	velkoblok							51	2.473
23	pole	velkoblok							51	65.581
24	mez		2	1	1	2	3	VD	23	1.144
25	les	remízek	3	1	1	2	3	VD	12	0.716
26	mez		2	3	1	2	3	D	23	8.435
27	porost	brehový	1	1	1	2	3	VD	23	2.137
28	louka	int							34	1.935
29	pole	velkoblok							51	5.406
30	mez		2	2	1	2	2	D	23	0.489
31	sad	opuštěny, zahrady	3	2	1	2	3	D	45	4.561
32	porost	na svahu, dřeviny	1	3	3	2	3	D	22	0.303
33	pole	velkoblok							51	9.344
34	plocha	nevyužívaná, dřeviny	2	3	1	2	3	D	37	1.254
35	budova	zpracovna ovoce							81	0.388
36	porost	udolni, dřeviny	2	3	1	2	3	D	22	2.063
37	louka	int							34	3.791

38	louka	int								34	8.149
39	les	lesik	2	1	1	2	3	VD		12	0.184
40	louka	int								34	1.311
41	areal	bývalá cihelna								81	1.82
42	RSP	regulační stanice plynu								88	0.017
43	cihelna	bývalá, skládky, haldy	3	3	1	2	3	D		81	5.353
44	dum	zahrada								81	1.068
45	porost	plošny	2	2	1	2	3	VD		22	2.085
46	sad	opuštěny, terasy	2	3	1	2	3	D		45	30.703
47	louka	int								34	0.783
48	jiné	bazantice								88	0.162
49	COV	čistička odpadních vod								88	0.327
50	plocha	dřeviny	3	3	3	2	3	P		22	0.397
51	areal	solární elektrárny								88	1.761
52	plocha	nevyužita								37	0.251
53	louka	poloint								35	0.537
54	pole	velkoblok								51	16.553
55	louka	ext								36	1.663
56	mez		2	2	1	2	3	VD		23	0.576
57	louka	poloint								35	3.322
58	les		1	1	1	2	3	VD		12	0.413
59	sklad									88	0.376
60	pole	velkoblok								51	7.384
61	plocha	nevyužívána, dřeviny	2	2	1	2	3	VD		37	0.744
62	zahuměny	(zhm), sady, zahrady								42	1.665
63	mez	u polní cesty	2	3	1	1	2	P		24	1.34
64	zhm	louky, pole								42	3.165
65	areal	ZD								81	5.061
66	alej		3	2	1	1	2	P		26	0.47
67	sad	ovocný, mladá výsadba								41	0.795
68	mez		2	2	1	1	2	D		23	0.269
69	pole	velkoblok								51	9.752
70	alej		3	3	2	1	2	N		26	1.332
71	pole	velkoblok								51	7.715
72	mez		2	1	1	1	2	P		24	0.337
73	les	remízek	2	1	1	2	3	VD		13	2.231
74	plocha	dřeviny, nevyužitá								37	0.773
75	zhm	louky, pole								42	0.641
76	louka	poloint								35	2.971

77	pole	velkoblok								51	7.561
78	zhm	zahrady, sady								42	2.544
79	les		2	1	1	2	3	VD		13	1.354
80	porost	brehový	1	1	1	2	3	VD		23	1.2
81	louka	int								34	23.914
82	plocha	nevyužitá, dřeviny	2	3	1	2	3	D		37	0.576
83	porost	brehovy	1	1	1	2	3	VD		23	1.94
84	alej		3	3	2	1	2	N		26	1.248
85	louka	ext								36	2.495
86	mez		2	3	2	1	2	P		22	0.471
87	sad	kosene	1	3	2	2	3	P		41	0.398
88	zhm									42	1.467
89	alej	na hranicích ZD	3	2	1	1	2	P		26	0.386
90	alej	u cesty	3	2	2	1	2	P		26	0.364
91	louka	poloint								35	1.084
92	areal	pila Medlovice								81	3.351
93	zhm									42	1.489
94	pole									51	4.736
95	mez		2	1	1	2	3	VD		23	1.06
96	louka		3	3	1	2	3	D		37	0.191
97	louka	poloint								35	13.779
98	mez		2	2	1	2	2	D		23	0.321
99	areal	vodojem								88	0.351
100	dum	zahrada, sad								81	0.577
101	plocha									44	0.184
102	pole									51	12.246
103	zhm									42	0.858
104	sad	zatravněný								43	2.725
105	porost	údolní	1	1	1	2	3	VD		23	1.37
106	porost	plošny	2	1	1	2	3	VD		21	0.468
107	lom	opuštěný, dřeviny	2	3	1	2	3	D		72	1.082
108	mez		2	2	1	1	2	D		23	0.243
109	pole	velkoblok								51	35.603
110	pole	velkoblok								51	15.69
111	porost	údolní	1	1	1	2	3	VD		23	3.463
112	skladka	v prostu 111								87	0.014
113	pole	velkoblok								51	6.298
114	pole									51	109.036
116	louka	poloint								35	1.454
117	mez		2	2	1	1	2	D		23	0.251
118	louka	int								34	3.938
119	porost	údolní	1	1	1	2	3	VD		23	3.242
120	vysílac	+ vodojem								88	0.028

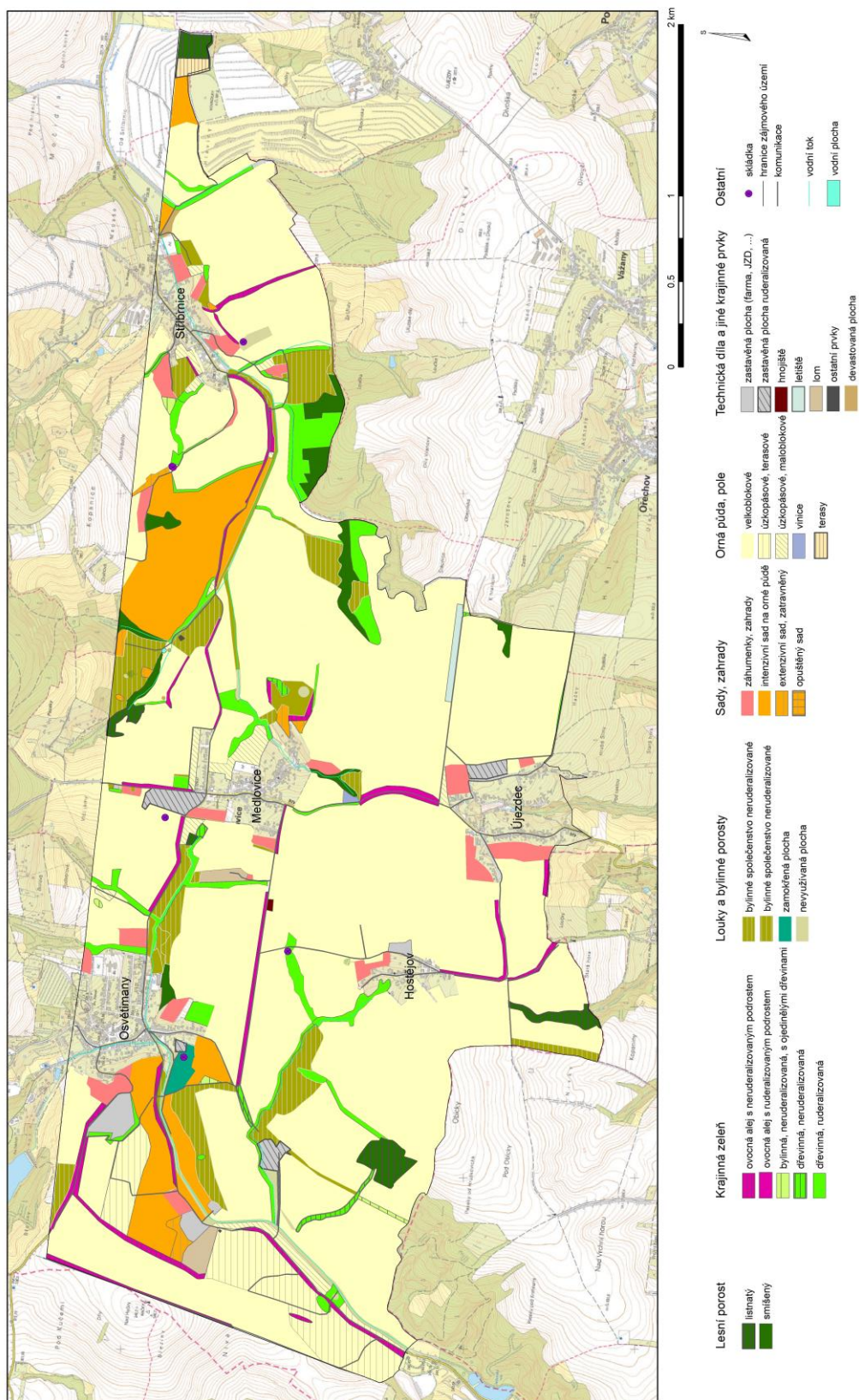
121	areal	farmy								81	0.883
122	zhm	zahrady								42	1.76
123	alej		3	2	1	1	2	D		26	1.682
124	vino- hrad	int								54	18.68
125	louka	int								34	2.34
126	pole	velkoblok								51	7.336
127	porost	údolní	2	1	1	2	3	VD		23	3.479
128	sad	zatravněný								43	0.8
129	pole	maloblok								53	3.95
130	sad	zatravněný								43	0.915
131	zhm	pastviny, louky								36	5.487
132	zhm	sad zatr								42	3.396
133	mez	vetrolam	3	1	1	2	2	D		27	1.078
134	pole									51	43.712
135	louka	int, sad								43	0.736
136	zhm									42	0.577
137	areal	JZD								81	1.713
138	mez		3	2	1	1	2	D		24	0.298
139	zhm	sady, zahrady								42	2.66
140	pole	maloblokove								53	1.089
141	pole	úzkopasove								53	3.705
142	areal	hnojište								85	0.099
143	mez		2	1	1	2	3	VD		23	0.089
144	porost	plošny	3	2	1	2	3	D		22	1.614
145	pole									51	91.745
146	mez		1	1	1	2	3	VD		23	0.193
147	porost	plošny	2	1	1	2	3	VD		21	9.92
148	louka	opuštěna, dřeviny	2	3	1	2	3	D		21	0.87
150	alej		3	3	2	1	2	P		26	1.068
151	louka	zarostla	2	3	1	2	3	D		37	5.17
152	porost	udolni	1	2	1	2	3	VD		23	1.283
153	mez		2	1	1	2	2	VD		23	0.519
154	zhm									42	2.575
155	louka	zarostla	2	3	1	2	3	D		37	7.416
156	les		2	1	1	2	3	VD		13	0.589
157	pole									51	55.983
158	mez		2	1	1	2	3	VD		23	0.676
159	porost	brehovy								23	4.127
160	zhm									42	9.251
161	zhm									42	0.334
162	pole									51	9.8
163	alej		3	3	2	1	2	N		26	0.896
164	sad	ovocny zatravneny	3	3	2	1	2	D		43	0.549

165	porost	plosny	1	1	1	2	3	VD	21	1.363
166	mez	u cesty	2	2	1	1	2	D	23	1.224
167	louka	poloint							35	4.854
168	louka	poloint							35	3.945
169	porost	plosny	2	2	1	2	3	VD	21	7.661
170	porost	brehovy	1	1	1	2	3	VD	23	3.179
171	zahrada	opustene	2	2	1	2	3	VD	31	0.145
172	areal	vodni zdroj							88	0.066
173	mez		2	2	1	1	2	D	23	0.125
174	zhm	opustena zahrada	2	1	1	2	3	VD	31	0.306
176	louka	poloint							35	6.878
177	zahrada	opustene	2	1	1	2	3	VD	31	0.791
178	porost	udolni	1	1	1	2	3	VD	21	1.436
179	sad	zarostle	2	2	1	2	3	VD	43	38.004
180	louka	poloint							35	3.34
181	mez		3	2	2	1	2	P	24	0.524
182	porost	brehovy, Medlovicky potok	2	2	1	2	3	VD	23	3.146
183	areal	zemedelsky, opusteny, ex.pastva skotu							82	0.206
184	alej		3	3	2	1	2	N	26	1.185
185	pole								51	17.587
186	mez	na svahu	1	1	1	2	2	VD	23	0.312
187	plocha	zamokrená							33	0.469
188	porost	brehovy	2	1	1	2	3	VD	23	1.527
189	les		2	1	1	2	3	VD	13	12.423
190	louka	poloint							35	0.55
191	zhm								42	3.394
192	porost	remizek							13	0.109
193	louka	poloint							35	7.444
194	zhm	louka, zahrada							42	0.956
195	sad	opusteny	2	2	1	2	3	VD	45	0.517
196	mez	okraj lesa	1	1	1	2	3	VD	23	0.383
197	porost	udolni	1	1	1	2	3	VD	23	0.942
198	mez		2	1	1	2	3	VD	23	1.189
199	pole								51	19.733
200	plocha	zamokrena							33	0.408
201	mez	na kopci	2	1	1	2	3	VD	23	1.529
202	porost	zarostly svah	2	2	1	2	3	VD	21	1.259
203	louka	opustene	2	3	3	2	3	D	37	2.106
204	dum								81	0.105
205	zhm	sad, zahrada							42	0.917
206	louka	int							34	0.499

207	alej		3	3	2	1	2	N	26	0.368
208	louka	int, sad							43	3.089
209	dum	zahrada, sad							81	0.311
210	mez		2	2	1	1	2	D	23	0.383
211	zhm	zahrada, sad							42	0.457
212	louka	int							34	4.47
214	zhm								42	0.72
215	porost	plošny	2	1	1	2	3	VD	22	2.881
216	dum	zahrada							81	2.433
217	mez		2	3	1	1	2	P	24	0.252
218	louka	poloint							35	5.216
219	pole								51	3.536
220	louka	int							34	3.315
221	mez	u cesty 21	2	1	1	2	2	VD	23	0.386
222	porost	plošny, les	2	1	1	2	3	VD	13	1.517
223	sad	zatravneny, int							41	2.76
225	pole								53	1.22
226	mez		3	3	2	1	2	N	24	0.156
227	louka	int							34	2.207
228	pole	maloblok							53	0.445
229	zhm	zahrady, sady, zatravnene							42	2.619
230	mez		2	2	2	1	2	D	24	0.128
231	louka	ext							36	1.869
232	mez		2	2	1	1	2	D	24	0.894
233	louka	poloint	2	2	1	2	3	D	35	3.372
234	louka	poloint							35	5.63
235	pole								51	33.623
236	dum	zahrada							81	0.886
237	louka	dreviny, opustena							21	0.413
238	louka	poloint							35	0.741
239	porost	brehovy	1	1	1	2	3	VD	23	1.555
240	louka	poloint							35	1.722
241	terasy	orna puda							52	15.456
242	terasy	svah	2	2	1	2	3	VD	23	1.259
243	zhm								42	1.009
248	plocha	dreviny							21	0.761
249	dum								81	0.269
250	zhm	zahrady							42	0.718
997	skladka								87	0.186
998	intravilán	všech obcí							0	119.198

Mapa 5 Druhotná krajinná struktura zájmového území v roce 1987. (zdroj: vlastní zpracování)

DRUHOTNÁ KRAJINNÁ STRUKTURA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ V ROCE 1987

SOSNOVCOVÁ Kristína
červenec 2014

Topografický podklad Základní mapa České Republiky 1 : 10 000 (zdroj: ČÚZK)

Mapa 6 Druhotná krajinná struktura zájmového území v roce 2012. (zdroj: vlastní zpracování)

DRUHOTNÁ KRAJINNÁ STRUKTURA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ V ROCE 2012

